

Mochomůrka červená

Národní protidrogová centrála

PRAHA

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Ročník 1996

Číslo 4

INFORMAČNÍ BULLETIN

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA

PRAHA

Čtvrtletník

OBSAH

1. Národní protidrogová centrála ÚOOZ SKP PČR a Protinarkotické oddělení GŘ cel.
mjr. JUDr. Jiří KOMOROUS

2. Podíl organizované kriminality na současném vývoji české drogové scény
(Aktualizovaný dílčí podklad pro závěrečnou zprávu grantového úkolu)
doc.PhDr. Ladislav GAWLIK CSc.

3. Zajímavosti z historie České policie IV.
Miloš VANĚČEK

4. Muchomůrka : „Houba nesmrtelnosti“
Miloš VANĚČEK

5. Drogový problém na Balkáně a Česká republika
Miroslav NOŽINA

6. Knižní zpravodaj

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA ÚOOZ SKP PČR A PROTINARKOTICKÉ ODDĚLENÍ GENERÁLNÍHO ŘEDITELSTVÍ CEL.

mjr. JUDr. Jiří KOMOROUS

Rok 1996 znamenal ve spolupráci Protinarkotického oddělení GŘC (dále PO GŘC) a Národní protidrogové centrály ÚOOZ SKP PČR (dále NPDC) doposud dosažení nejvyššího kvalitativního stupně vzájemné spolupráce a koordinace v odhalování a potlačování nedovolené výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami a to jak v ČR, tak v rámci široké mezinárodní spolupráce.

Je velmi potěšitelné, že tento fakt a dále i fakt výborně pracující společné pracovní skupiny NPDC a PO GŘC je pozitivně vnímán a oceňován i našimi zahraničními partnery.

Vysoce byla tato spolupráce oceněna tento rok (říjen 1996) i misí UNDCP, která navštívila ČR.

Je pravdou, že naši zahraniční partneři, ale i nezávislí odborníci z protidrogové oblasti, hodnotí spolupráci speciálních protidrogových složek policie a celníků v ČR jako mimořádně kvalitní, kooperativní a vysoce efektivní.

Co je další podstatnou devizou této koordinace a kooperace je operativnost a rychlost obou těchto složek, které jsou schopny mimo pravidelná zasedání stále společné pracovní skupiny a dlouhodobě rozpracované případy v podstatě reagovat okamžitě na operativní situaci vyžadující okamžitá opatření.

Jako příklad této spolupráce bych zde rád zmínil ukončení dvouleté operace NPDC "NORDCAP" v polovině října tohoto roku, která znamenala v podstatě zlikvidování celého jednoho mezinárodního gangu a jejímž výsledkem bylo zatčení šéfů této organizace v ČR - 3 Kosovoalbánců a 2 Čechů, kterým bylo mj. prokázáno organizování zásilky 50 kg heroinu do Británie (kurýr Tomáš HONZ) a další. V rámci této operace bylo zatčeno dalších 7 osob v Evropě a zadrženo celkem 100 kg heroinu.

PO GŘC se s NPDC na této operaci zásadně podílela a to i v závěrečné realizační (zatýkací) fázi.

Spolupráce PO GŘC a NPDC je dále uplatňována i ve společné účasti na protidrogových školeních, společné účasti vedoucích NPDC a PO GŘC v různých protidrogových komisích a projektech, vzájemnou spoluprací a podporou v oblasti budování informačních a radiofonních sítí.

Ve fázi přípravy a úkolování je i projekt společné dislokace stálé pracovní skupiny NPDC a GŘC.

Nezbývá než dodat, že rok 1996 znamenal v práci NPDC a PO GŘC významný kvalitativní mezník dalšího zlepšení a zkvalitnění vzájemné koordinace a spolupráce s odrazem v konkrétních uzavřených případech.

Ukázalo se, že tato forma spolupráce je dobrá, kvalitní a perspektivní.

PODÍL ORGANIZOVANÉ KRIMINALITY NA SOUČASNÉM VÝVOJI ČESKÉ DROGOVÉ SCÉNY (AKTUALIZOVANÝ DÍLČÍ PODKLAD PRO ZÁVĚREČNOU ZPRÁVU GRANTOVÉHO ÚKOLU)

doc.PhDr. Ladislav GAWLIK CSc.

(1) Výchozí situace

Počátkem devadesátých let (zhruba do roku 1992) bylo možno na základě objektivních dat a ve shodě s názory odborníků z praxe i výzkumu charakterizovat území tehdejší ČSFR z hlediska nedovoleného, především mezinárodního obchodu s omamnými a psychotropními látkami (dále jen OPL) jako takřka výlučně tranzitní. Rostoucí počet zadržovaných drogových kurýrů z evropských zemí a zejména ze vzdálenějších kontinentů nasvědčoval předpokladu, že se především české teritorium stává důležitou mezinárodní křižovatkou drogových cest směřujících ze zemí produkce OPL do zemí jejich spotřeby, tedy zvláště do západní Evropy a Skandinávie. Vznikaly oprávněné obavy, že část tranzitovaných drog může - jakmile to dovolí podmínky na straně poptávky a vytvoří se příslušný nedovolený trh - infiltrovat do domácího prostředí, což nutně nastartuje proces přeměny původně tranzitního území na teritorium spotřeby importovaných OPL (heroinu, kokainu, hašiše), které se tak přiřadí k OPL vyráběným až dosud převážně podomácku relativně uzavřenými komunitami toxikomanů (pervitin a v menší míře i pozvolna ustupující "braun"). Fenomén organizovaného zločinu se na domácí drogové scéně té doby viditelněji neuplatňoval a pracovníci represivních orgánů - celníky a policisty počínaje a státními zástupci i soudci konče - přicházeli do styku vlastně s nejnižším patrem mezinárodně organizované drogové kriminality: s kurýry a občas i dealery z řad cizinců, kteří se zdržovali na našem území (z kurýrů to byli především Nigerijci a další Afričané, kosovští Albánci, Kolumbijci a další Latinoameričané, vzácněji Asiaté a Evropani, z dealerů Arabové a lidé z bývalé Jugoslávie). Nicméně právě nedovolený obchod s drogami se stal svého druhu "vehiklem" organizovaného zločinu, kterým tato společensky mimořádně nebezpečná forma kriminality pronikala k nám. Česká republika tak dostala již při svém vzniku v roce 1993 do vínku i tento negativní jev.

Katalyzátorem dalšího vývoje, jehož vliv není ještě zdaleka zhodnocen, byla migrační vlna, která zasáhla české území v souvislosti s balkánskou krizí a s tíživými sociálními i etnickými neuspořádanými poměry ve vzdálenějších zemích na východě a jihovýchodě. Organizované skupiny pašeráků i prodejců drog snáze pronikaly s touto vlnou na naše území a některým z nich se podařilo vtáhnout do svých aktivit jak domácí kriminální živly, tak i dosud netrestané české občany, kteří v nedovoleném obchodu s OPL viděli příležitost k rychlému zbohatnutí. Zapojení Čechů do organizovaného obchodu s narkotiky iniciovali zejména kosovští Albánci, brzy je však následovali např. Nigerijci (počínaje rokem 1993 a s kulminačním bodem patrně v roce 1995) a další smíšené skupiny pachatelů (viz např. prokázaná spolupráce Čechů s tureckými Kurdy, s Nizozemci apod. v uplynulých letech).

(2) Tranzit drog územím ČR. Drogoví kurýři

V průběhu první poloviny devadesátých let se prakticky ustálila struktura drogových cest vedoucích přes české území. Nejstarší tzv. balkánská heroinová trasa spojující producentské státy "Zlatého pŕlměsíce" (Pákistán, Afghánistán, Írán) a "Zlatého trojúhelníku" (Thajsko, Laos, Barma) pomocí zprostředkující klíčové role tureckého

Istanbulu jako překladiště se spotřebitelskými evropskými zeměmi se jevila od počátku nynějšího desetiletí jako nejzávažnější zejména vzhledem k masivnímu náporu tureckých aj. kamiónů na český koridor (v letech 1991-1992 bylo téměř 87 % heroinu nelegálně provázeného naším územím objeveno v kamiónech TIR v úzké spolupráci německých a českých celníků). Po celou první polovinu devadesátých let udržovaly tuto trasu v permanenci mj. zmíněné migrační vlny. Již v roce 1991 o sobě dala vědět (odhalením bezmála sto kilogramů kokainu na našem území a téhož množství ze stejné zásilky v sousedním Polsku) baltická trasa kombinující lodní přepravu z Kolumbie do polských přístavů s nákladní automobilovou přepravou kontejnerů naším územím dále na západ. Paralelně se objevovaly jiné kombinace: u kokainu např. lodní přeprava z Latinské Ameriky na africký kontinent (nigerijský Lagos) a odtud letecky do Evropy, mj. právě přes Ruzyň, a dalšími, již pozemními cestami (vlak, autobus, osobní automobil) do cílových zemí spotřeby. Další varianty, zejména pašování na leteckých linkách a prostřednictvím autobusové i automobilové dopravy spíše inovují než zásadně mění dosavadní strukturu tranzitních cest. Některými analytiky předpokládaná a do budoucna obávaná trasa vycházející ze středovýchodní Asie a směřující přes Rusko, Ukrajinu, Slovensko, Českou republiku a další větvi přes Polsko dále na západ zatím nedošla uplatnění.

Díky koordinované součinnosti českých celníků a policistů i postupně se rozvíjející stále intenzivnější spolupráci s jejich zahraničními kolegy byla v průběhu první poloviny devadesátých let odhalena řada případů, jež názorně ilustrují skutečnost, že Česká republika je významnou křižovatkou nedovoleného mezinárodního obchodu s drogami.

Chronologie vybraných případů:

- červenec 1990: 40 kg marihuany na ruzyňském letišti (2 afričtí kurýři), cílová země: Nizozemsko,
- červenec 1990: 29 kg marihuany na ruzyňském letišti (2 Nigerijci), cílová země: Nizozemsko,
- leden 1991: 10,3 kg heroinu na přechodu v Hatích na Znojemsku (Češi),
- září 1991: 98 kg kokainu v kamiónu na přechodu v Bělovsi u Náchoda (Kolumbijec), cílové země: Německo, Nizozemsko,
- únor 1992: 32 kg heroinu v tureckém kamiónu na Brněnsku,
- prosinec 1993: 291,5 kg heroinu v nákladním automobilu jedoucím z Turecka pod britskou poznávací značkou na česko-německých hranicích ve spolupráci s německou policií,
- únor 1994: 90 kg heroinu v tureckém kamiónu na přechodu ve Furth im Wald (spolupráce SRN-ČR), cílová země: pravděpodobně Nizozemsko,
- březen 1994: 24 kg heroinu na přechodu ve Varnsdorfu (2 Češi), cílová oblast: Skandinávie,
- duben 1994: 30 kg heroinu v tureckém kamiónu na hranici s Německem,
- srpen 1994: 500 kg hašiše (tzv. černého afghánu), zásilka zajištěna v Pardubicích (Holandčan a 2 Češi),
- září 1994: 50 kg heroinu v souvislosti s odhalením sítě pašeráků ve spolupráci se švýcarskou, německou a slovenskou policií,
- duben 1995: českou policií (spolupracující v tomto případě s americkými, britskými a německými úřady) zadrženi 2 hlavní pachatelé při pokusu propašovat z Kolumbie do ČR během uplynulých dvou let asi 700 kilogramů kokainu, část určena pro domácí trh,
- červen 1995: 12 kg kokainu na ruzyňském letišti (Kolumbijec),
- červen 1995: 5 kg kokainu v Mostě (v zásilkách jiného zboží z Panamy), určení: pravděpodobně domácí trh,
- červen 1995: 2,9 kg kokainu na ruzyňském letišti (Kolumbijec),

- srpen 1995: 3,5 kg kokainu tamtéž (občanka Venezuely),
- březen 1996: 8 kg kokainu v Ostravě v zásilce z Peru (sádrové sošky psů), pachateli Čech a občan býv. Jugoslávie,
- březen 1996: 6 tun marihuany v kontejnerech s bavlnou v Praze na cestě do Belgie, náklad původem z Nigerie mohl být původně určen pro domácí černý trh (objednatelská firma se sídlem v Praze předisponovala kontejnery s bavlnou do Belgie),
- červenec 1996: 2900 tablet syntetické drogy "extáze" v Brně (2 Češi).

Drogové kurýrství zůstává i nadále rostoucím typem drogové kriminality páchané na našem území s tím, že vedle cizinců se na něm ve stále větší míře podílejí Češi. Nicméně cizinci v roli nájemných spolupracovníků mezinárodně organizovaného nedovoleného obchodu s OPL dosud převládají.

Na přelomu osmdesátých a devadesátých let byly u nás ročně zadržovány zhruba dvě desítky drogových kurýrů, přičemž Tamilce, kteří byli zadrženi ve větším počtu jako první, následovali další asijské, afričtí, latinskoameričtí a nakonec i evropští kurýři. Češi tehdy v ojedinělých případech sehrávali jen podružnou úlohu přechovatelů pašovaného zboží, ubytovatelů kurýrů, jejich dobrovolných taxikářů apod. Od té doby se ovšem situace změnila.

Zadržovaných zahraničních kurýrů neubývá, např. v roce 1995 to bylo 22 kurýrů, až na 4 výjimky vesměs Kolumbijců. Podstatně se však zvýšil počet českých kurýrů zadržovaných v zahraničí, zejména v západní Evropě (2 navíc v Thajsku a 1 v Indii). Od počátku roku 1995 do konce 1. čtvrtletí 1996 se v různých zejména evropských věznicích nacházelo a nachází - ve vyšetřovací vazbě nebo po odsouzení - na 35 českých drogových kurýrů, mužů i žen, získaných pro tuto činnost organizátory působícími buď v České republice nebo v zahraničí. K neaktivnějším organizátorům tranzitu drog, kteří sami nebo prostřednictvím svých českých spolupracovníků získávají drogové kurýry mezi našimi ziskuchtivými občany, patří zejména již uvedení kosovští Albánci a Nigerijci. Že se tyto aktivity neomezují jen na metropoli Prahu, dokládají např. bezmála tři desítky kurýrů, kteří byli pro tuto trestnou činnost získáni v průběhu asi tří let v jediném regionu (na Liberecku a Jablonecku) a zadrženi u nás nebo v zahraničí v souvislosti s pašováním drog. Jenom z jednoho malého města České Lípy pochází 12 kurýrů, kteří byli zadrženi při pašování většinou heroinu přes sousední německé území do Holandska, Norska, Itálie a Španělska. Se severními Čechami je také spjat případ zadrženi a posléze odsouzení řidiče českého autobusu v souvislosti s pokusem propašovat zpět z Anglie 50 kg předtím tam nelegálně převezeneho heroinu.

Dodejme na okraj problematiky tranzitujících drogových kurýrů, mezi nimiž v posledním období narůstá počet "polykačů" z Latinské Ameriky, že se ani našemu území nevyhnu jejich tragická úmrtí, jak naznačuje případ mladé Kolumbijky, která v březnu 1996 zemřela v nemocnici po převozu z Hlavního nádraží, kde jí praskl kontejner s drogou umístěnou v zažívacím traktu, což mělo za následek předávkování.

(3) Nástup organizované kriminality na domácí drogovou scénu. Rostoucí podíl domácích pachatelů

Jakkoli k celkovému zhodnocení vývoje první poloviny devadesátých let chybí náležitý časový odstup, určité změny a tendence lze již nyní konstatovat. Není přitom bez zajímavosti, že k jistému zlomu dochází v roce 1993, kdy se již objevují výraznější náznaky vstupu organizovaného zločinu na domácí drogovou scénu. Vedle drogového kurýra se jejím protagonistou stává drogový dealer, třebaže oba tyto nejnižší články hrají v celkové struktuře organizovaného a mezinárodně organizovaného obchodu s drogami epizodní úlohu.

Rok 1993 je charakterizován mj. čtyřnásobným vzrůstem počtu zatčených pachatelů drogové kriminality ve srovnání s předchozími léty, přičemž tento počet se bude i v následujících letech zvyšovat. Tento růst jde především na konto českých pachatelů, neboť počet cizinců mezi nimi zůstává na zhruba stejné úrovni a relativně se tudíž snižuje. Zároveň představuje rok 1993 i předěl v počtu českých občanů zadržovaných v souvislosti s pašováním drog v zahraničí: ten se v letech 1991-1993 ztrojnásobil (z 49 na 149 případů) a od té doby nejen stále roste, ale vykazuje rysy konání ve skupinách a v nájmu organizátorů nedovoleného obchodu s OPL, většinou z řad cizinců, např. kosovských Albánců, Nigerců a Arabů. Jejich nedobrovolný pobyt ve věznicích řady evropských i mimoevropských zemí v posledních dvou letech (1995-1996) názorně ilustruje tento trend.

Zmíněné trendy potvrzuje rovněž růst počtu odsouzených pachatelů drogové kriminality v průběhu posledních pěti let. Od roku 1991, kdy bylo za trestné činy související s toxikomanií odsouzeno v České republice 28 lidí, stoupal počet odsouzených každý rok. V roce 1995 bylo odsouzeno již 162 osob. V letech 1991-1995 bylo pro trestný čin nedovolené výroby a držení OPL stíháno 1442 lidí. Z nich bylo 1153 obžalováno a 445 odsouzeno. Nejvíce osob (2100) bylo stíháno, obžalováno nebo odsouzeno pro paragraf týkající se nepovolené výroby, dovozu, vývozu a přechovávání omamných látek. Za výrobu, držení nebo přechovávání předmětů určených k výrobě drog bylo stíháno, obžalováno nebo odsouzeno 616 lidí. Nejmenší počet (334 osob) se vztahuje k trestnému činu šíření toxikomanie.

(4) Distribuce drog. Drogoví dealeri

V celkovém množství drogových deliktů páchaných na našem území zřetelně roste podíl těch, které bezprostředně souvisejí s distribucí jak doma vyráběných, tak ze zahraničí importovaných drog na domácím černém trhu. Desítky zjištěných případů z posledních dvou tří let svědčí o stále vyšší organizovanosti a propojenosti aktivit tzv. street-dealerů, pouličních prodejců a překupníků, kteří tvoří nejnižší spojovací článek mezi obchodníky s drogami a jejich konzumenty, přičemž se část z nich rekrutuje z uživatelů drog. Ve velkých městech vznikají svého druhu nelegální drogová tržiště, která se pružně přesouvají z vyčištěných lokalit na další místa v blízkém i vzdálenějším okolí (např. v Praze z nám. Republiky a Můstku do Františkánské zahrady, do žižkovského sousedství Bulhara aj.). Ani razantní zásahy policie vedené po dlouhodobějším monitorování vytypovaných lokalit nejsou pochopitelně s to pouliční prodej eliminovat, což mj. svědčí o již vytvořené úzké a nepochybně i adresné vazbě poptávky a nabídky. Je rovněž důkazem odolnosti tohoto základního typu drogového černého trhu, který má svoji stálou klientelu.

Neméně závažnou skutečností vypovídající o rychlé expanzi tohoto trhu je jeho rozšíření do všech regionů, včetně těch, které byly donedávna považovány za méně rizikové. V polovině devadesátých let, konkrétně v letech 1995-1996, dochází k stále častějšímu odhalování nejen jednotlivých dealerů, ale i menších či větších skupin převážně mladých distributorů drog, a to nejen v Praze, Ostravě, Brně a dalších již drogovým obchodem zasažených městech severních a západních Čech i severní Moravy. Organizovaná distribuce drog, které místní překupníci v řadě případů nakupují od zprostředkovatelů nebo výrobců v metropoli a při níž si často mezi sebou rozdělují teritoria proniká např. i do východních a jižních Čech, jak dokládají nedávno zjištěné a soudně řešené případy na Rychnovsku a Ústeckoorlicku. Tendenci k detailnější organizovanosti dealerských sítí, včetně regionálních, naznačuje i jejich vnitřní větvení: zmíněná rychnovská síť se např. podle zjištění místní policie dělila na rychnovskou, kosteleckou a dobrušskou větev, které tak měly mezi sebou rozdělené území, přičemž získávaly drogy od společných dodavatelů (z 90 % v Praze, ze

zbývajících 10 v Pardubicích), a to v pestré nabídce od pervitinu přes heroin až po hašiš, marihuanu, MDMA (extáze) a LSD "tripy".

V některých oblastech se setkáváme s víceméně ucelenou podobou nedovoleného obchodu s OPL na nejnižší úrovni, neboť zde jeho organizátoři získávají ke spolupráci jak drogové kurýry, kteří pašují drogový kontraband do zahraničí, tak i distributory pro místní drogový trh. Jako ilustrace této komplementarity mohou posloužit jednak výše uvedené údaje o kurýrech z Českoslípska zadržovaných v řadě evropských zemí, jednak další odhalení kurýrů a zejména distributorů působících na Liberecku a Jablonecku (případy z let 1995-1996). Vesměs jde tedy o jeden region - Nisa, který ovšem není co do ucelenosti drogové kriminality v regionech výjimkou.

Regionální rozptyl nedovoleného obchodu s drogami, propojení centra s venkovskými oblastmi i fakt, že distribučními sítěmi proudí nejen domácí pervitin, ale i dovozové OPL typu heroinu, kokainu aj. jsou zřetelným symptomem postupující proměny našeho teritoria pokud jde o klasické OPL, s nimiž přednostně obchoduje mezinárodně organizovaný zločin, z převážně tranzitního na teritorium tranzitní a spotřební. Nebo jinými slovy na jedno z cílových teritorií nedovoleného mezinárodního obchodu s OPL. Ostatně ze zahraničních zkušeností je známo, že organizovaná kriminalita zejména v drogové oblasti dokáže zpravidla velmi rychle ovládnout domácí trhy a vytlačit na okraj nebo vůbec potlačit všechny ostatní podoby této trestné činnosti. Místním kriminálním živlům, výrobcům a distributorům drog pak nezbývá než přizpůsobit se novému rozdělení teritorií a hrát úlohu najímaných "sluhů", jak jsou případně cizími organizátory nazýváni jejich čeští spolupracovníci v drogovém žargonu devadesátých let. Pravidlo potvrzují i výjimky, kdy se někteří jednotlivci vypracují do středních článků řízení smíšených skupin.

Sepětí mezinárodně organizovaného obchodu s drogami s jejich distribucí na domácím černém trhu dokumentuje ve dvou etapách (v únoru a květnu 1996) uskutečněná likvidace zatím největší odhalené skupiny pachatelů, kteří pašovali balkánskou trasou z Turecka heroin a následně jej za pomoci českých spolupracovníků distribuovali pražským i mimopražským toxikomanům. Do aktivit řízených šéfem skupiny, kosovským Albánem žijícím od roku 1992 v Praze, jeho dvěma srbskými zástupci a Čechem koordinujícím domácí spolupracovníky, bylo přímo zapojeno na šedesát pachatelů. Znovu se tak potvrdil předpoklad vyslovovaný již počátkem nynější dekády, že to budou právě zločinecké skupiny původem z Balkánu, které snáze než jejich arabští předchůdci získají pro nedovolený obchod s drogami české spolupachatele a jejich prostřednictvím uvedou pašované drogy na domácí trh.

Poptávka po drogách pochopitelně závisí na skutečné i potenciální klientele, na niž pružně reaguje a kterou spoluvytváří nedovolená nabídka. V České republice je podle odhadu, který autor této stručné zprávy činí na základě dostupných informací a podkladů získaných z otevřených zdravotnických a policejních zdrojů i sociologických výzkumů, přinejmenším 80 tisíc příležitostných a experimentujících uživatelů drog. Množství tzv. problémových uživatelů, tj. lidí s výraznějšími a zjevnými komplikacemi především v psychické oblasti a ve sféře sociální adaptability, kteří většinou již přešli k "tvrdým" drogám (včetně českého pervitinu, po marihuaně u nás nejužívanější drogy), patrně dosud nepřekročilo 15-20 tisíc. Počet drogově závislých s dlouhodobější drogovou kariérou a převážně intravenózně aplikujících drogy lze odhadnout zhruba na 5 tisíc. Srovnání s disponibilními údaji např. z Německa a informacemi o situaci v Nizozemsku dovolují odhadnout naše zpoždění vůči těmto poměrně značně drogami zasaženým zemím velmi přibližně na pět let: naše situace v polovině devadesátých let se přibližuje jejich situaci na přelomu osmdesátých a devadesátých let, alespoň co do kvantitativních parametrů spotřeby.

(5) Usazování zahraničních mafií na českém teritoriu (příklad Nigerijců)

Rychlost, s jakou se zahraniční drogové mafie prosazují v českém prostředí a získávají zde pomocníky, zejména drogové kurýry, lze doložit případem rovněž v roce 1996 zadržených členů nigerijské skupiny, která tvořila součást širšího nigerijského klanu působícího v několika západoevropských zemích i ve Spojených státech, kde sídlil její šéf. Zatímco počátkem devadesátých let vystupovali Nigerijci v úloze kurýrů, v několika případech odhalených na ruzyňském letišti při pašování OPL na linkách z Lagosu, tentokrát vytvořili malou rezidenturu v českém hlavním městě. Šéfem nigerijské mafie žijícím v USA jim byl svěřen úkol najímat domácí kurýry a organizovat jejich zahraniční cesty, během nichž dobrovolní čeští spolupracovníci nigerijské mafie pašovali tzv. bílý heroin z Thajska do Evropy (s případným dalším určením do USA) a kokain z Brazílie do Evropy. Nedávné případy E. Novotného a R. Hanykovicse, zadržených při této trestné činnosti v Bangkoku a v Thajsku také odsouzených, souvisí s činností zmíněné skupiny stejně jako případy mladých českých kurýrek vysílaných za úplatu pro kokain do Brazílie. Aktivita nigerijské mafie, která má již všechny znaky mezinárodně organizovaného zločinu (počínaje rokem 1993 je zvlášť vydělována nigerijská drogová mafie jako taková, pro niž je mj. příznačné zdůvodňování kriminální činnosti ideologickými a rasovými motivy), nejsou zatím na rozdíl od aktivit kosovoalbánských nebo arabských skupin propojeny s domácím drogovým trhem. Nicméně cílevědomé zapojování našich občanů do těchto aktivit a jejich kriminalizace mohou mít dodatečný nepřímý vliv na pronikání mezinárodně organizovaného zločinu na domácí drogovou scénu.

Zájmy nigerijské mafie na českém teritoriu se podle všeho neomezuje pouze na drogy, jak je to ostatně příznačné pro mezinárodně organizovanou kriminalitu jako takovou. Nedávno vyšlo např. najevo, že bezmála 3 kilogramy vysoce kvalitního uranu 235 zabavené českou policií v Praze v prosinci 1994 - kdy byli zadrženi tři muži: Rus, Bělorus a český jaderný fyzik - měly být po tranzitu Německem vyměněny právě v Nigérii za drogy. Nigerijská sekce "radioaktivního gangu" krytá fiktivní firmou měla do Německa dodat drogy, které se zde měly distribuovat a z jejich prodeje měl být údajně uran uhrazen ruské mafii, která jej dodala. V jiných případech je obchod s drogami kombinován s obchodem se zbraněmi, starožitnostmi apod.

(6) Nedovolená výroba drog. Prekurzory

V polovině devadesátých let je nutno při charakteristice našeho teritoria z hlediska mezinárodního obchodu s OPL vzít v úvahu vedle tranzitu a spotřeby ještě další složku: nedovolenou výrobu těchto látek. I zde totiž dochází k nepřehlédnutelným změnám. Ještě v prvních letech současné dekády výrobci OPL - zejména podomácku a z domácích prekurzorů vyráběného pervitinu a "braunu" - uspokojovali svou vlastní "potřebu", pokud byli zároveň toxikomany, nebo tak činili pro své nejbližší okolí, samozřejmě zpravidla nikoli nezištně a tedy za úplatu. Podobně si počínali domácí pěstitelé konopí. Nicméně nelegálních laboratoří přibývalo a policie jich zhruba od roku 1993 odhaluje ročně na dvě desítky.

K nejvýznamnějšímu zároku v oblasti potlačování nedovolené výroby OPL došlo v červnu 1995 v Jirčanech u Prahy, kdy byla zlikvidována továrna určená k malotonažní produkci průmyslového charakteru a připravená vyrábět ve velkém drogu MDMA ("extáze"). Zajištěny byly stovky kilogramů chemických látek, které by umožnily výrobu až 17 kg drogy denně. Zadržena byla osmičlenná česko-nizozemská skupina pachatelů.

Rostoucí popularita syntetických drog na domácím i zahraničním trhu je dostatečnou pobídkou k tomu, aby se výrobci stále znovu a v rostoucím množství pokoušeli tyto drogy vyrábět, obchodníci, zprostředkovatelé i dealeri nabízet a za pomoci pašeráků a kurýrů

vyvážet do zahraničí. Řada případů tomu nasvědčuje a nejsou ani ojedinělé pokusy o uplatnění zkušených domácích "laborantů" v zahraničí.

Mezi doma zabavovanými látkami se v polovině devadesátých let objevuje stále častěji efedrin, který je různými pachateli kraden (včetně tzv. krádeží zevnitř) z chemických továren, laboratoří a skladů, tedy z míst povolené výroby, aby pak sloužil jako výchozí substance pro výrobu nedovolených OPL. Např. v září 1996 zajistila v jednom pražském bytě policie 5 kg efedrinu, z něhož lze vyrobit na 4800 dávek pervitinu. V souvislosti s vyšetřováním tohoto případu byla uvalena vazba na bývalého zaměstnance roztocké efedrinky, který je podezřelý z krádeže 20 kg této látky.

V současné době se v naší zemi s jejím silným chemickým průmyslem a jeho exportní schopností stává velice aktuální čl. 12 Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s OPL z roku 1988 (tzv. vídeňské) požadující důsledné plnění opatření přijatých za účelem účinné kontroly vývozu a dalšího pohybu prekurzorů, látek z nichž nebo s jejichž pomocí jsou nedovoleným způsobem vyráběny drogy. Na zasedání HSR OSN v New Yorku v roce 1996 ocenil v této souvislosti předseda INCB (International Narcotics Control Board) úspěch ČR, jejímž orgánům se podařilo zamezit úniku efedrinu do rukou sporných zájemců o tuto u nás legálně vyráběnou látku v Mexiku a Kolumbii. Kontrola prekurzorů stejně jako zákonná opatření proti praní špinavých peněz jsou důležitá preventivní opatření proti organizovanému zločinu, přičemž první okruh se bezprostředně týká nedovoleného mezinárodního obchodu s drogami (ve smyslu definice obsažené v tzv. vídeňské úmluvě, jež pod tento pojem zahrnuje i oblast výroby OPL), druhý okruh platí pro organizovanou kriminalitu obecně, a pro nedovolený mezinárodní obchod s drogami vzlášť vzhledem k jeho lukrativnosti a závratné výši dosahovaných zisků.

V březnu 1996 byla vytvořena pod názvem "Prekurzory" společná pracovní skupina policistů, celníků a zdravotnických inspektorů (Národní protidrogová centrála, Protidrogové oddělení Generálního ředitelství cel, Inspektorát OPL Ministerstva zdravotnictví), přičemž se počítá se zkvalitněním vzájemné výměny informací. V gesci ministerstva zdravotnictví a ve spolupráci s ministerstvem průmyslu a obchodu je připravován zvláštní zákon o prekurzorech.

Důsledná kontrola pohybu prekurzorů doma a jejich vývozu do zahraničí má zásadní význam jak z hlediska snižování nedovolené nabídky OPL na domácí drogové scéně a potlačování s ní spojené další kriminality, tak i z obecnějšího hlediska předcházení stavu, kdy bychom k naší dosavadní jistě nežádoucí charakteristice jako země nedovoleného tranzitu OPL a do určité míry už i cílové země jejich spotřeby připojili stejně nežádoucí označení země výroby.

(7) Závěrečné srovnání

1. Výchozí situaci přelomu osmdesátých a devadesátých let (zhruba období 1989-1992) charakterizovaly z hlediska vzájemného vztahu organizovaného, zejména mezinárodně organizovaného zločinu a domácí drogové scény:
 - téměř žádný dotyk mezinárodně organizovaného obchodu s OPL s domácí drogovou scénou,
 - tehdejší československé teritorium využíváno zahraničními narkomafiemi a drogovými kartely výlučně k nedovolenému tranzitu drog z oblastí jejich produkce do cílových spotřebitelských zemí západní Evropy,
 - první pokusy umístit do země drogové rezidentury (kolumbijský kartel ve spolupráci s organizovanými skupinami ve spotřebitelských zemích), které měly tranzit organizovat a prostředkovat,

- na domácí drogové scéně se vedle pervitinu a "braunu" objevují importní drogy typu heroinu a kokainu jako výsledek individuálních dovozů,
 - nejen mezi kurýry, ale i mezi dealery převládají cizinci,
 - do drogové kriminality páchané na českém území (součást tehdejší ČSFR) se začínají promítat důsledky balkánské krize a nástupu imigračních vln,
 - pachatelé drogové kriminality z řad cizinců pobývajících na našem území získávají první české spolupracovníky, kteří sehrávají úlohu jejich ubytovatelů, nájemných řidičů, přechovávačů pašovaného zboží a kurýrů.
2. Hlavní změny, k nimž dochází v průběhu první poloviny devadesátých let (přibližně v období 1993-1995):
- poměrně rychlý nárůst poptávky po OPL ze strany domácích uživatelů drog, počínaje experimentujícími mladými lidmi z rizikových sociálních skupin a prostředí a konče již drogově závislými toxikomany,
 - vytvoření spektra užívaných drog nikoli co do jejich množství, ale v každém případě co do jejich typů obdobného spektru drog spotřebovávaných v západní Evropě (vedle dominantního pervitinu se objevuje heroin, vzácněji kokain, do popředí se dostává marihuana jako iniciační droga experimentátorů a příležitostných uživatelů, vzácností nejsou LSD "tripy" ani módní syntetické drogy typu MDMA - "extáze", ustupuje "braun" a nedochází ke vstupu obávaného "cracku" na domácí drogovou scénu),
 - nitrožilní aplikace drog má i nadále výrazné zastoupení, nicméně nedochází k předpovídané explozi HIV/AIDS mezi toxikomany, naopak případy infikovaných jsou překvapivě zatím v této skupině zcela ojedinělou výjimkou,
 - mezinárodní obchod s drogami stupňuje využívání českého území k nedovolenému tranzitu drog a vedle tradiční tzv. balkánské trasy nabývají na významu další trasy využívající leteckou, automobilovou (zvl. kamióny TIR i autobusy) a železniční dopravu,
 - pachatelé drogové kriminality z řad cizích státních příslušníků pobývajících na českém území se spolčují v menší organizované skupiny a vtahují do své trestné činnosti ve stále větší míře české občany,
 - někteří z těchto pachatelů rekrutují z řad našich občanů drogové kurýry, které posílají s kontrabandem do zahraničí, takže zejména v západní Evropě a Skandinávii dochází v polovině devadesátých let (1995-1996) k několika zadržením Čechů při pašování OPL,
 - nedlouho po razantním nástupu tzv. nigerijské mafie do arény mezinárodně organizovaného obchodu s OPL (1993) se její nepočtená odnož objevuje i v Praze (1995-1996) a získává české občany pro pašování drog i na mimoevropských kontinentech (Asie, Jižní Amerika),
 - část ilegálně dovezených drog pocházejících z mezinárodního obchodu s drogami se dostává na domácí černý trh,
 - postupně se vytvářejí domácí distribuční sítě, a to nejen v metropoli, ale i v regionech, nejen v dosavadních oblastech vyššího výskytu spotřeby OPL, ale i na dosud výrazněji nezasažených místech,
 - některé organizované skupiny, zpravidla smíšené (sestavující z řídicích cizinců a zprostředkujících Čechů), dodávají pomocí vznikajících domácích distribučních sítí drogy na domácí trh a začínají jimi zásobovat i od centra vzdálenější regiony,
 - každoročně dochází k odhalení alespoň dvou desítek ilegálních laboratoří,
 - stále častěji se objevují náznaky snahy českých výrobců a jejich zprostředkovatelů uplatnit vyrobené, zejména syntetické drogy v zahraničí,
 - ke konci období již dochází i k odhalení ilegální továrny na výrobu MDMA, za níž stojí smíšená česko-nizozemská skupina,

- jako naléhavý, a to jak z domácího, tak i ze zahraničního pohledu, se ke konci první poloviny devadesátých let objevuje problém prekurzorů.
- 3. Předpokládané tendence do nejbližší budoucnosti:
 - při současné dynamice nárůstu osob zneužívajících drogy existuje nebezpečí, že se nejen udrží, ale i vzroste stávající hladina poptávky, pravděpodobně nikoli skokovým způsobem, jako na začátku dekády, nicméně lineárně,
 - rozšíření základny prvokonzumentů, mladých lidí experimentujících s drogami a příležitostných uživatelů i pokles jejich průměrného věku by se nutně promítly do zvětšení počtu problémových a následně i drogově závislých osob,
 - pokud by společnost nekladla tomuto růstu do cesty potřebné překážky - od prevence přes omezování poptávky po drogách a snižování drogových poškození až po potlačování nedovoleného obchodu s drogami a drogové kriminality i kriminality související se zneužíváním drog vůbec - a nedokázala tudíž nasadit účinné brzdicí mechanismy, mohl by v krajním případě nabýt problém zneužívání drog epidemickou povahu,
 - nelegální obchodníci s drogami budou i nadále usilovat o rozšíření nabídky OPL do menších aglomerací a prakticky po celém českém území,
 - poroste podíl českých občanů na nedovoleném obchodu s OPL, jednak v úloze pomocníků kriminálních organizací řízených cizinci a zahraničními seskupeními, jednak jako iniciátorů a účastníků zločinných společenství vytvářených za účelem pašování, výroby a distribuce drog,
 - zločinná seskupení se budou snažit získat pro distribuci OPL mladistvé pod hranicí trestní odpovědnosti, případně i vytvořením návyku na drogy,
 - narůstá bude i profesionalizace a specializace zločinných seskupení,
 - ve sféře nedovolené distribuce OPL na domácím černém trhu dojde v souvislosti s rozdělováním teritorií k soupeření, případně i kriminálním střetům mezi konkurujícími si skupinami dodavatelů, dealerů, včetně tzv. street-dealerů,
 - mezinárodní organizovaný zločin bude patrně projevovat intenzivnější zájem o dodávky OPL na domácí ilegální drogový trh, bude se snažit ovládnout a "zorganizovat" zdola vznikající zločinná seskupení cizinců a českých občanů, kteří již na tento trh pronikli,
 - v souvislosti s organizovanou drogovou kriminalitou nelze do budoucna vyloučit výskyt případů korupce odpovědných osob a zástupců některých profesí,
 - růst počtu zločinných seskupení a případná vyšší angažovanost mezinárodního obchodu s drogami na domácí drogové scéně na sebe bude vázat určité typy společensky zvlášť nebezpečné násilné trestné činnosti,
 - případný nárůst počtu problémových uživatelů bude mít dopady na majetkovou trestnou činnost, povede ke zvýšení kriminalizace a viktimizace samotných toxikomanů.

Vývoj drogového problému bude - v pozitivním i negativním smyslu - záviset na obecnějších duchovních, kulturních, ekonomických a sociálních podmínkách schopných vytvářet protidrogové prostředí a poskytovat prostor alternativním životním stylům.

Za rizikové faktory lze považovat:

- hospodářskou stagnaci nebo pokles,
- oslabení nebo ztrátu životních a sociálních perspektiv určitých skupin obyvatelstva,
- kumulaci sociálně patologických jevů (gambling, prostituce, sexuálními deviacemi motivované kriminální chování, různé podoby duševního a fyzického týrání bezbranných osob a násilí, rasová, náboženská aj. nesnášenlivost, vandalství ve vztahu k přírodě a kulturním památkám apod.),

- kvalitativní změny na žebříčku hodnot a sílící konzumní způsob života určitých sociálních skupin obyvatelstva,
- pokles kulturní iniciativy a tvořivosti profesionálních skupin nejméně ovlivňujících životní styl a veřejné mínění,
- nedostatečnou aktivitu nebo selhání některého z nezbytných článků realizace protidrogové politiky, prevencí a omezováním poptávky po drogách počínaje a potlačováním jejich nabídky konče,
- nedostatečnou kapacitu léčebných a resocializačních zařízení,
- nízkou efektivnost vynakládaných prostředků.

Prameny:

- (1) Česká republika ve světě drog. Tematický sborník. Ústav mezinárodních vztahů, Praha 1995, 166 s.
- (2) Výroční zpráva Národní protidrogové centrály ÚOOZ SKP Policie České republiky za r. 1995, 19 s.
- (3) Situace v oblasti zneužívání a nelegální distribuce drog. Česká republika, rok 1995 (interní materiál Policie ČR), 26 s.

ZAJÍMAVOSTI Z HISTORIE ČESKÉ POLICIE IV.

Miloš VANĚČEK, NPDC

POLICEJNÍ ŘEDITELSTVÍ

V PRAZE.

Č.j. 3794 pr.

V Praze dne 16. února 1935.

Mezinárodní kriminálně - policejní komise.
Boj proti podloudnému obchodu omamnými
látkami ; předběžný návrh na mezinárodní
konvenci.

Ministerstvu vnitra Československé republiky

v P r a z e .

V příloze předkládám zprávu vládního rady

Vaňáska jakožto oficielního zástupce Československé republiky v Mezinárodní kriminálně - policejní komisi " o přípravných pracech pro sjednání mezinárodní konvence, čelící ku potírání neoprávněného obchodu omamnými látkami", kterýžto referát / viz přílohu A / byl přednesen při posledním zasedání Mezinárodní kriminálně - policejní komise ve Vídni ve dnech 17. - 21. září 1934 .Příslušné usnesení kriminální komise je patrné z přílohy B.

Zpráva tato je pokračováním zdejší zprávy ze dne 12.června 1933 čís.9311 pr. a týká se předmětu toho také výnos ministerstva vnitra ze dne 27.září 1933 čís.61327/5/1933.

Pro případnou potřebu ministerstva spravedlnosti předkládám tuto zprávu i s přílohami dvojmo.

Policejní president :

Z p r á v a

Boj proti podloudnému obchodu omamnými látkami.

Mezinárodní kriminálně - policejní komise upozornila již v říjnu 1933 své členy , že při nejbližším jejím zasedání bude nutno projednati stanovisko, které má zaujmouti kriminální komise k předloženému návrhu, jenž byl vypracován a přijat poradní komisí Společnosti Národů a který se týče mezinárodní úmluvy, čelící k potírání neoprávněného obchodu omamnými jedy, a to tím spíše, jelikož generální tajemník Společnosti Národů zaslal již tento předběžný návrh jednotlivým vládám. Na tento návrh vztahují se tamní výnosy ze dne 26.IX.1933, čís. 62682/1/1933 a ze dne 21.XII. 1933, čís. 57641/1/1933 a zdejší zprávy ze dne 13.X.1933, č.j. 15712 pr. a ze dne 29.XII.1933, č.j. 21545 pr. Při tom upozornila kriminální komise své členy na vývody, které učinil v V. komisi Společnosti Národů zpravodaj Dr. Augusto de Vasconcellos ve své zprávě, která se týče obchodu opiem a jinými škodlivými drogami a vztahuje se na onen shora zmíněný předběžný návrh. Vasconcellos praví, že komise / totiž ona V. komise Společnosti Národů / upozorňuje jednotlivé vlády na návrh mezinárodní úmluvy pro potírání neoprávněného obchodu omamnými jedy , na jejíž důležitost poukazují zvláště zástupci Francie, Polska a Portugalska. Z onoho návrhu prý je viděti, jaký pokrok byl již učiněn na této cestě, jak se stanoviska mezinárodního práva , tak ve způsobu potírání zmíněného deliktu. Vasconcellos vidí pokrok v tom, že delikt stává trestním i když nebyl spáchán na témže území, že tresty naň uvalené jsou přísnější a že může míti za následek i vyhoštění.

Dřívější úmluvy tohoto druhu směřovaly především ku zabránění útěku pachatele. Nyní je nařízena trestnost deliktu na poli mezinárodním a bude k jejímu uskutečnění použito opatření mezinárodních.

Na základě zprávy Dra Augusta de Vasconcellos předkládá V. komise Společnosti Národů resoluci tohoto znění :

- " Vzhledem k tomu, že dle rozhodnutí Rady Společnosti Národů ze dne 26.V.1933 generální tajemník zaslal oběžník C.L.159.1933.XI. ze dne 29.VIII.1933 jednotlivým vládám návrh mezinárodní úmluvy pro potírání obchodu omamnými drogami, k němuž bylo připojeno memorandum, upozorňující důtklivě na důležitost a naléhavost schválení tohoto návrhu úmluvy,
- vzhledem k tomu, že dle postupu přijaté Shromáždění ze dne 25.IX.1931, dle něhož veškeré generální úmluvy se dějí pod dohledem Společnosti Národů, onen předběžný návrh úmluvy a poznatky jednotlivých vlád v tom směru učiněné mají býti oznámeny Shromáždění, které rozhodne, má-li tento předběžný návrh býti vzat v úvahu tak, aby z něho vyplynula úmluva ve kterémžto případě Rada Společnosti Národů učiní nutná opatření pro přípravu nového návrhu úmluvy na podkladě došlých odpovědí a přikročí k druhé poradě jednotlivých vlád o novém textu, a konečně vzhledem k tomu , že za těchto předpokladů odpovědi vlád mohou býti předloženy Shromáždění Společnosti Národů teprve v měsíci září 1934 a že v důsledku toho druhá porada byla valně opožděna,
- V. komise, přejíc si usnadniti schválení řečeného návrhu úmluvy, jejíž naléhavost a důležitost byla zdůrazněna poradní komisí a Společností Národů, a odvolávajíc se na úvod usnesení, učiněného ve Shromáždění dne 25.IX.1931 ohledně postupu, který přisuzuje Shromáždění a Radě možnost použití zlepšených method při zvláštních okolnostech,
- žádá Shromáždění, aby přiznalo Radě právo rozhodnouti, má-li býti vzat v úvahu návrh úmluvy, směřující k uskutečnění takové úmluvy, a aby přistoupilo k II. poradě, aniž by

tím bylo dotčeno konečné rozhodnutí Shromáždění, pokud jde o vhodnost uzavření této úmluvy a o svolání konference dle čl. 5 shora uvedeného usnesení. "

Dle tohoto návrhu jmenovaného zpravodaje usnesla se V. komise doporučit Shromáždění Společnosti Národů usnesení, které zní takto :

Shromáždění žádá jednotlivé vlády, aby vzaly s urychlením v úvahu návrh na úmluvu pro potírání nedovoleného obchodu omamnými jedy, jejímž předmětem jest čeliti mezinárodní organizaci takového nedovoleného obchodu mezinárodní organizací repressivní.

Otázkou nedovoleného obchodu omamnými jedy a zejména zmíněným předběžným návrhem zabývala se také Mezinárodní kriminálně - policejní komise při jejím posledním zasedání ve Vídni ve dnech 17. - 21.IX.1934 .Stanovisko kriminální komise je zevrubně vyličen v tištěné sub příl. A připojené zprávě stálého referenta Dr. S c h u l t z e , policejního vicepresidenta v.v. ve Vídni, který v prvé řadě poukázal na důležitost zaujetí stanoviska vůči jistým změnám, které učinila Poradní opiová komise ve svém zasedání na počátku roku 1933 v návrhu mezinárodní úmluvy pro potírání neoprávněného obchodu omamnými jedy, návrhu to, který jí byl předložen v roce 1931.

Tento návrh byl schválen Společností Národů, a ačkoli není sám, jak výslovně v něm podotčeno, pro jednotlivé státy nijak závazný, učiněny v něm některé změny vůči kterým jest zaujmouti určité stanovisko.

Změny jež byly učiněny Poradní opiovou komisí v návrhu Mezinárodní úmluvy pro potírání obchodu omamnými jedy, jsou tyto:

- 1) Nejprve jest to změna znění čl. 3., v němž jsou obsaženy různé skutkové podstaty zmíněného deliktu.Tento čl.3. bude napříště článkem 1. a bude obsahovati tyto důležité změny:
 - a) Kdežto byl původně věnován zřetel protizákonné výrobě, dovozu, vývozu, jakož i obchodu omamnými jedy, přichází v novém znění v úvahu výroba, přeměna, vylouhování, příprava, nabídka, rozdělování, t.zv. dohodné koupě, prodej, dovoz a vývoz omamných jedů, zmíněných v příslušných dosavadních úmluvách, ovšem s předpokladem, že jest tu jednání protizákonné a zlý úmysl.
 - b) Oproti tomu nejsou tyto skutkové podstaty označeny jako "infraction du droit commun" / přestupky obecného práva/, nýbrž státy se tu zavazují k ukládání přísných trestů, k nimž náleží zejména trest vězení, avšak tento trest vězení není obligatorní, nýbrž mluví se tu toliko o přísných trestech a rovněž není tu řečeno, že by tyto přísné tresty měli býti ukládány toliko soudy. Dle okolností mohou přijíti ve zřetel též tresty administrativní.
 - c) Od trestání úmyslného účastníka /" participation intentionell "/ bylo prozatím upuštěno. Za to však byla zavedena kromě trestnosti pokusu také trestnost přípravných jednání.
- 2) Veškeré případy uvedené v článku 1. jsou sice označeny jako případy stíhané vyhoštěním ze země / čl. 5. nastupuje zde místo dřívějšího článku 8. / avšak s tím omezením, že pro svolení k vyhoštění jest uplatňováno právo dožádané země a že této je dána možnost zkoumati, je-li případ, o který jde, dostatečně závažný pro vyhoštění, či bylo-li by prozatímní zatčení postačitelým.
- 3) Kdežto ve článku 10. původního znění jsou ústřední úřady, jež mají býti zřízeny v jednotlivých státech, označeny jako "offices centraux de police", mluví se ve článku 7.

toliko o ústředních úřadech "offices centraux", při čemž se tu vychází vstříc zvláštnostem zákonodárství toho kterého státu.

- 4) Dle článku 13. původního znění mělo být jedním z úkolů konferencí, čelících k potírání obchodů omamnými jedy, také zřízení Mezinárodního úřadu. Tento úkol byl vypuštěn z nynějšího znění, pojatého ve článku 9.
- 5) Pokud se týče úvodu úmluvy jakož i soudních dožádání "commision rogatoire" byly v původním znění učiněny jen nepatrné změny.

Stálý referent Dr. Schultz doporučuje, aby jednotlivé vlády projevíly zásadní souhlas s návrhem jim zasláným. Zejména se přimlouvá o přijetí znění nově koncipovaného článku 1., pokud jde o podrobný výpočet skutkových podstat stíhaného deliktu a o rozšíření trestnosti na činy přípravné. Kromě toho měla by však dle jeho mínění do nového znění úmluvy být pojata trestnost úmyslné účasti "patticipation intentionelle", ježto jest nutno neúnavně stíhati celý komplex trestní činnosti na poli potírání obchodu omamnými jedy.

Otázkou by snad bylo, není-li stilisace článku 1., § 1, kde se mluví o použití zákonných opatření ve způsobě přísných trestů, zejména vězení, příliš všeobecnou.

To však jest prozatím věcí vedlejší a projednání této otázky nebo její event. modifikace může být předmětem konference, při níž má dojíti ku konečnému usnesení úmluvy se týkajícímu.

Dr. Schultz doporučuje přijetí ustanovení o vyhoštění a zejména posledního odstavce čl. 5., který se sice velmi liší od původního znění, který by však měl ten účinek, že by ten který stát žádal provisorní zatčení, pokud se týče vyhoštění, toliko v případech vážných.

Pokud se týče názvu ústředních úřadů, jest dle mínění Dra Schultze lhostejno, jsou-li označeny jako úřady policejní čili nic, neboť nezáleží na tom, pověří-li jednotlivé státy touto funkcí úřady čistě policejní nebo jinaké orgány, jen když to budou úřady ústřední "offices centraux", načež se v dotyčné úmluvě klad důraz.

Na konci článku 9. měl by po názoru Dra Schultze být ponechán text původního článku 13., jednající o tom, že zřízení Mezinárodního bureau může tvořiti předmět porady konferencí zástupců centrálních úřadů.

Text čl. 13., navržený v původní formě úmluvy pro potírání obchodu omamnými jedy, odpovídá čl. 15. úmluvy pro potírání penězokazectví a jest stilizován jaksi diplomaticky, t.j. nezavazuje k ničemu a přece skýtá východisko pro vývoj v jakémkoli směru.

Dr. Schultz navrhl kriminální komisi, aby její členové doporučili svým vládám návrh tak, jak jim byl předložen, toliko s tím doplňkem, že by rozšířili trestnost dle čl.1. také na úmyslné účastenství "participation intentionelle" a aby na konec doporučili připojení věty, že oganisace a kontrola mezinárodního ústředního zpravodajského úřadu mohou být předmětem jednání konference.

K návrhu dra Schultze vzala kriminální komise se zvláštním uspokojením na vědomí jeho zprávu o přípravných pracech / viz příloha B /, které ve věci té podnikla již Společnost Národů, a vyslovila přání, aby k ujednání takové mezinárodní konvence došlo co nejdříve, neboť jen tak bude lze čeliti podloudnému obchodu omamnými jedy, který nabývá dosud povážlivých rozměrů. Kriminální komise zmocnila zároveň svého presidenta, aby pro případ, že by došlo ku svolání takové mezinárodní konference, podnikl všechny kroky směřující k tomu, aby konference té mohla se zúčastniti také svým zástupcem Mezinárodní kriminálně - policejní komise s hlasem poradním.

V Praze dne 16. února 1935.

Vaňásek

MUCHOMŮRKA : HOUBA NESMRTELNOSTI

Miloš VANĚČEK, NPDC

Sibiřští korjakové mají nádhernou pověst, v níž se jejich lidový hrdina Velký havran náhodou setká na souši s velrybou. Zjistí, že ji ale nemůže vrátit do moře, jejího přirozeného domova, protože neuzvedne vak s náležitostmi, které velryba potřebuje, aby přežila dlouhé cestování. Velký havran proto požádá o pomoc významné božstvo Vahijinin, což znamená Bytí. Toho pošle na jiné místo, kde najde duchy zvané *w a p a g*. Pokud jich několik sní, dají mu sílu, potřebnou k uzvednutí batohu a k pomoci velrybě.

Vahijinin kdysi plival na Zemi, a kam dopadly jeho sliny, tam se objevily bílé rostliny s rudými klobouky, na nichž se božské sliny proměnily v bílé skvrnky. Tyto zázračné rostliny byly oněmi *w a p a g y*. Velký havran jich tedy pár snědl, jak mu Vahijinin doporučil, a brzy se cítil silný a rozjařený do té míry, že bez potíží zvedl těžký vak, a pomohl velrybě vrátit se do jejího domova. *W a p a g o v é* ukázali Velkému havranovi, kudy se velryba dostala z moře a jak se do něj zase může vrátit. Když Velký havran tohle všechno viděl, pronesl k rostlinám : " Ach, *w a p a g o v é*, kéž rostete navždy na této Zemi." A svým dětem, lidem, řekl, aby se naučili vše, co se od *w a p a g ů* mohou dozvědět.

W a p a g v korjacké mytologii není nic jiného než známá muchomůrka červená (*Amanita muscaria*). Ve skutečnosti byla právě tato výjimečná " houba nesmrtnosti " tím tajemným, božským, opojným, rostlinným božstvem zvaným *Sóma*, předmětem uctívání indoevropských kmenů, které napadly Indii od severozápadu někdy kolem roku 1 500 př. n. l. K této identifikaci se ale dostaneme později.

Muchomůrka červená se vyznačuje masitým kloboukem, v mládí polokulovitě sklenutým, v dospělosti až ploše rozloženým, 5 až 15 cm širokým, živě rumělkově až korálově červeným nebo zářivě oranžovým, pokrytým bělavými nebo nažloutlými bradavkami. Dužnina je těsně pod pokožkou žlutá, jinak bělavá, neměnlivá. Lupeny jsou bělavé, někdy trochu žlutavé, dost širové a husté. Třeň je statný, tuhý, 5 až 12 cm dlouhý a 1 až 3 cm široký, bílý, dole ztlustělý v řepovitou hlízu, zdobený širokým bílým, někdy žlutavým prstenem bez rýhování. Chuť nasládlá, vůně nevýrazně houbová.

Roste v létě a začátkem podzimu jako nádherná ozdoba všech našich jehličnatých i smíšených lesů, hlavně pod mladými smrky, a to od nížin až vysoko do hor. Opojně jedovatá houba, ani zdaleka tak nebezpečná jako muchomůrka zelená, neboť otravy jen zcela výjimečně končí smrtí. Nesbírat! Jedovatá !!

Vzhledem k význačnému zbarvení je muchomůrku červenou těžko zaměnit za jinou houbu. Poněkud podobná je jedovatá, avšak vzácná muchomůrka královská - *Amanita regalis* (Fr.) Michael - která má klobouk jätrově žlutohnědý a bradavky na klobouku jsou naokrovělé. Roste ve smrčinách a spíše ve vyšších polohách.

Houby jsou podle místních zvyků a tradic pojídány syrové či vařené, čerstvé i sušené nebo v podobě nálevu či odvaru z hub smíchaného s lesními plody. Obecně se houby nechaly před použitím do určité míry zaschnout - to byl pro posílení psychoaktivity muchomůrky významný poznatek.

CHEMIE A PŮSOBENÍ

Wasson (1967 b), jenž vyzkoušel muchomůrku sám na sobě, shromáždil omezené vědomosti o subjektivních účincích této houby, zachycené v literatuře:

1. Účinek začíná po patnácti až dvaceti minutách a trvá hodinu.

2. Vše začíná spánkem. Člověk usne asi na dvě hodiny a spánek je nepřirozený. Nelze se zněj probudit, přestože je možné částečně vnímat okolní zvuky. V tomto polospánku se občas dostávají barevné vidiny, které alespoň do jisté míry odpovídají skrytým touhám.
3. Některé z opojených osob se cítí povzneseně, což přetrvává tři až čtyři hodiny po probuzení ze spánku. Je zajímavé, o kolik větší důraz je v tomto stádiu kladen na převahu této drogy nad alkoholem. Muchomůrka není jen lepší, ale spadá podle svých vyznavačů do zřetelně odlišné a nadřazené skupiny omamných látek. V průběhu opojení jsou lidé schopni výjimečných fyzických výkonů a s oblibou je i předvádění.
4. Obzvláštní vlastností muchomůrky je přenos jejího halucinogenního působení do moči, kterou tak lze pít k dosažení stejného opojení... Tato překvapující vlastnost látek obsažených v muchomůrce je podle našich současných vědomostí ve světě halucinogenů ojedinělá.

MUCHOMŮRKA A OPOJNÁ MOČ

Jeden z původních jevů sibiřského houbového opojení, zmiňovaný už v prvních zprávách, byl zajisté šokující pro každého, kdo se s ním setkal poprvé - bylo to pití moči houbami opojené osoby případně i moči sobů, kteří muchomůrku s tak zřetelným zalíbením spásají.

Langsdorf, který v roce 1809 publikoval rozsáhlou zprávu o užívání muchomůrky u Korjaků včetně popisu rituálního pití moči, jeho farmakologických, a dokonce i ideologických základů.

Poté, co popsal psychické působení houby, kterou Korjakové požívali především v suché formě či naloženou v ovocné šťávě, se Langsdorf zaměřil na otázku pití moči:

Zvláštním a nejosobitějším znakem muchomůrky je její působení na moč. Korjakové vědí odedávna, že tělesná tekutina osoby opojené muchomůrkou má silnější narkotické a opojné účinky než houba samotná a že tento efekt přetrvává dlouho po jejím požití. Tak například se člověk může průměrně omámit muchomůrkou jeden den a do druhého se ze všeho vyspat a naprosto vystřízlivět. Pokud ovšem vypije šálek vlastní moči, dostane se do stavu daleko hlubšího opojení než předešlého dne z hub.... (Langsdorf, citovaný ve Wassonovi, 1968:249)

Intoxikující působení moči, píše dále autor, se objevuje nejen u jedlíka hub, ale i u všech, kdo moč požijí. Díky tomuto zvláštnímu efektu mohli Korjakové prodlužovat svou extázi na několik dnů s relativně malým počtem hub.

Co je tedy účinnou součástí složení muchomůrky, pokud to není muskarin, z muchomůrky červené (*Amanita muscaria*) izolovaný v roce 1869, ani bufotenin, o němž se nedávno chybně psalo jako o hlavní účinné složce?

Nedávné studie chemika profesora Conrada H. Eugstera (1967) a farmakologa profesora Petera G. Wasera (1967,1971) z University v Curychu prokázaly, co je příčinou. Ne muskarin, jenž je v muchomůrce jen podružnou látkou, nýbrž spíše dvě formy isoxazolu, ibotanová kyselina a muscimol, vytvářejí klíčové psychoaktivní složky. Další jsou zatím ještě předmětem studia (Schultes 1970). A je to muscimol, který je farmakologickým vodičkem k možnosti přenosu moči. Muscimol, jak se ukázalo, je nenasycená cyklická hydroxamová kyselina, která prochází játry v prakticky nezměněné formě. Langsdorf o tom spekuloval už v roce 1809. Vědci ale objevili ještě další věci: přirozenou přeměnu ibotenové kyseliny na stabilnější muscimol. To má naopak přímý vliv na přednostní způsob, jakým jsou muchomůrky konzumovány. Citujeme Wassona (1972c:12):

Ibotenová kyselina se nalézá v čerstvé muchomůrce ve velmi rozdílné koncentraci od 0,03 % do 0,1 %. Když se muchomůrka usuší, ibotenová kyselina se zvolna rozkládá a mizí.

Tím nastává jedinečná situace, kdy se psychotomimetický činitel přeměňuje jednoduchým sušením na jiný, silnější a daleko stálější aktivní činitel. V knize *Soma* sdělují v plné šíři ve své podstatě obecné poznání rozšířené nejméně po dvě století téměř všech severských kmenů od údolí Obu až po Čukotku: muchomůrka se nemá pojídat čerstvá, ale sušená, pokud možno na slunci. Empirická zkušenost sibiřských domorodců tak našla své potvrzení u Eugstera.

DROGOVÝ PROBLÉM NA BALKÁNĚ A ČESKÁ REPUBLIKA

Miroslav NOŽINA

Jihoevropské země - Albánie, Bulharsko, Rumunsko a státy vzniklé po rozpadu Jugoslávie (Chorvatsko, Slovinsko, Bosna-Hercegovina, Makedonie a Srbsko) vždy tvořily tradiční součást "balkánské cesty". Navzdory desetiletím komunistického režimu tudy zejména v 70. a 80. letech ve velkých množstvích putoval (a nadále putuje) heroin z Blízkého a Středního východu na západoevropské trhy. Rozpad socialistického bloku a konflikt v Jugoslávii zde způsobil ve struktuře nelegálního obchodu s drogami řadu změn. Po uzavření Daytonských mírových dohod zde můžeme registrovat řadu nebezpečných vývojových trendů, které se nás bezprostředně dotýkají, nebo mohou dotýkat.

Během vlády Todora Živkova (1954-1989) si **Bulharsko** získalo ve světě neslavnou pověst země podporující mezinárodní terorismus (např. pokus Mehmeta Aliho Agcy o zavraždění papeže Jana Pavla II. v roce 1981), obchod s drogami, zbraněmi a praní špinavých peněz. Podle Agcovy výpovědi italským úřadům: "Zbraně přicházely do Bulharska z Belgie, Itálie, Československa, Maďarska, Polska, aby zde byly lodní cestou dodány syrským a libanonským teroristům. Nákladní vozy přijížděly do Sofie naložené pistolemi a kulometry pro arabské povstalce, Íránce, Iráčany... a klienti přijížděli ze Středního východu s penězi, pašovaným zlatem nebo drogami".¹ Hlavním důvodem účasti v těchto nezákonných aktivitách byl podle amerického finančního specialisty Scotta McDonalda chronický nedostatek valut, které bulharská vláda potřebovala k financování svých "neoficiálních" aktivit, včetně činnosti tajné služby. Hotel Vitoša v Sofii si v té době získal mezinárodní proslulost jako údajné místo schůzek tureckých pašeráků zbraní a drog.²

Po palácovém převratu v roce 1989, kdy padla Živkovova vláda, se bulharské úřady pokusily zamést si před vlastním prahem. Kromě opatření, která měla zamezit prudký nárůst kriminality, jejíž vlna zemi postihla, byla hlavní pozornost policejních orgánů zaměřena na nelegální obchod se zbraněmi a pašování drog. Bulharsko se obrátilo i na OSN a vlády západních zemí o pomoc v boji proti zneužívání narkotik a s tím související problémy. Vedle OSN, které k tomuto účelu Bulharsku poskytlo částku 250 tisíc amerických dolarů, přišla nejvýznamnější pomoc z Německa - dva milióny marek. Za asistence odborníků Světové banky a Mezinárodního měnového fondu Bulharsko rovněž radikálně reformovalo svůj bankovní systém. Otázka praní špinavých peněz však byla nakonec zatlačena do pozadí jinými, pro bulharskou vládu závažnějšími problémy, jako je snaha o omezení inflace a dosažení hospodářské stability.³

Podle týdeníku The European ze 6. ledna 1995 v Bulharsku a zejména v Sofii roste zločinnost ve stylu mafie tak drasticky, že její obyvatelé jsou šokováni a trpí nostalgií po pokojných dobách komunismu. Analytici ze Střediska pro studium demokracie tvrdí, že mají důkazy o tom, že se násilný zločin spojuje s oficiálními strukturami. Vůdce Svazu demokratických sil (SDS) Filip Dimitrov vystoupil s tvrzením, že existuje spojení mezi socialistickou stranou, organizovaným zločinem a mohutným hospodářským konglomerátem, nazývaným G13. Tato formace setávající z největších bulharských firem - jsou mezi nimi takové, jako Financial House a velká společnost Multigroup - se údajně zabývá praním špinavých peněz "ulitých" bývalým komunistickým režimem. G13 byla údajně založena na základě dřívějších sítí stínových zahraničních společností, vytvořených za komunistické éry k obcházení obchodních ustanovení.⁴ Náměstek SDS Asen Agov dodává, že tímto způsobem bylo odčerpáno pět miliard z celkového bulharského zahraničního dluhu, který činil 12 miliard dolarů. Prohlašuje, že organizovaný zločin v Bulharsku má návaznost na bývalé agenty KGB v Rusku a na Ukrajině a dodává palivo a zbraně do bývalé Jugoslávie a drogy do zemí západní Evropy. "Tyto operace ohrožují mezinárodní bezpečnost více než ruská

zahraniční politika. Pašují se při nich zbraně a drogy do západní Evropy, což může snadno vyústit k destabilizaci Evropské unie a jejího bezpečnostního systému", prohlásil Agov.⁵

Díky své geografické poloze na Balkánské cestě se Bulharsko stalo místem častých tranzitů drog. Roste i jejich domácí produkce.

V září 1995 zahájila bulharská policie kampaň na jihu Bulharska proti narůstajícímu pěstování kanabisu, které se stalo významným zdrojem příjmů zejména pro "patrony", kteří "chrání" pěstitele. V polovině září 1994 bylo v teplých jižních oblastech zabaveno a spáleno na 600 kilogramů marihuany. Po pádu komunistického režimu, za něhož bylo individuální pěstování máku v Bulharsku zakázáno, musejí dnes úřady bojovat i proti oživení této staleté tradice. V oblasti Sandanski u řeckých hranic desítky zemědělců na svém kousku půdy pěstují mák. Úřady nevědí, do jaké míry je tato kultura využívána k produkci opia. Rozšíření ploch osetých mákem poutá pozornost Národního úřadu pro boj proti organizovanému zločinu. Ten monitoruje rizikové oblasti z vrtulníků.⁶

Zemědělské oblasti Bulharska prodělávají v současné době hlubokou hospodářskou krizi. Místní produkce tabáku totiž v minulosti ve své většině směřovala na export do Sovětského svazu. Jeho trhy se však prakticky zhroutily. Místní pěstitelé proto začali dodávat tabák makedonským a albánským překupníkům, kteří se zabývají ilegální výrobou napodobenin světových značek. Tyto překupnické organizace disponují moderními výrobními a dopravními prostředky a rovněž distribuční sítí. V posledních letech se začínají zaměřovat i na marihuanu. Živý obchod probíhá zejména v pohraničních oblastech Řecka, Bulharska a Makedonie, tedy oblastech obývaných zejména Pomaky, bulharskými muslimy a příslušníky turecké menšiny. Razantnějšímu postupu vlády brání obava, že by mohl vyvolat nevoli těchto skupin a jejich předáků v parlamentu.⁷

V **Rumunsku** prudký nárůst kriminality, který zatím místní úřady nejsou schopny zvládat, a vytváření rozvětvených kriminálních sítí, výrazně usnadnil tranzit drog na balkánské trase. Tato země se stala jednou z nejvýznamnějších křižovatek a překladišť drog z celého světa. Do rumunského přístavu Konstanca dnes putují zásilky hašiše z jihozápadní Asie, aby zde po přeložení na jiné lodě pokračovaly na své cestě do Afriky; námořními a leteckými cestami sem směřuje jihoamerický kokain, aby odsud pokračoval ve své pouti na Západ; jsou zde překládány tuny drog, putujících po Balkánské cestě do Evropy. V rámci Balkánské cesty zde fungují i laboratoře na přeměnu opia v heroin.

26. srpna 1994 a 3. září 1994 bylo v rumunské přístavu Konstanca 4,4 a 6 tun hašiše. Další vyšetřování odhalilo nadnárodní charakter celého případu. Na přepravě obou zásilek drog spolupracovali Pákistánci, Afričané, Izraelci, Evropané - jak v Východu, tak ze Západu - a Jihoameričané. V prvním případě byl hašiš pákistánské provenience dopraven do přístavu v africké Mombase (Keňa). Odtud pokračoval jako zásilka čaje společnosti Shimoni-Tea přes jihoafrický Durban do Haify (Izrael). V Haifě byl hašiš přeložen na loď Zim Antwerpen a na její palubě dopraven do Konstancy. Z Konstancy měl být dále propašován izraelsko-rumunskou společností Zim Rom do Itálie - poněkud nezvyklou cestou přes slovenskou Bratislavu. Hlavní mozek a organizátor celé operace přezdívaný "Kali", jinak německý občan ugandského původu, spolupracoval s rumunskou společností Rimpex SRL-Bukurešť. Z neznámých důvodů si tato společnost nepřevzala dodaný náklad "čaje", takže ho celníci po 23 dnech čekání otevřeli a odhalili zásilku hašiše, ukrytou kvůli maskování charakteristického zápachu v růžích.

Druhá dodávka řádně vypravená z Mombasy společností Victoria Impex Company z Kampaly, jako kargo na lodi Barbara D., měla cíl určení přístav Maracaibo ve Venezuele. Ugandští pašeráci v Durbanu však šestitunovou zásilku hašiše ukryli do žoků s bavlnou a přeložili do žoků s bavlnou. Pelikán poté odplul ve směru na Haifu. Z Haify droga ukrytá v bavlně pokračovala známou cestou na palubě Zim Antwerpen do Konstancy. Tam si zásilku "bavlny" měli převzít zástupci slovenské společnosti Slovimpex SRL z Bratislavy. Slovimpex

měl poté zprostředkovat její další transport do Mnichova. Nešťastnou náhodou "bavlna" dorazila do Konstance 26. srpna, tedy právě v den, kdy zde byly zadrženy 4,4 tuny hašiše. Rumunští celníci proto v přístavu prováděli zpřísněné kontroly. To jim nakonec zajistilo i druhý, ještě výraznější úspěch.⁸

Slovinské prosazení samostatnosti v červenci 1991, srbsko-chorvatská válka, která propukla krátce nato, srbský pokus o okupaci Bosny a Hercegoviny, vyhlášení nezávislé Makedonie v roce 1992, obléhání Sarajeva, aj., to vše do dnešních dnů radikálně změnilo tvář bývalé Jugoslávie a této části Balkánu.

Všechny nástupnické státy Jugoslávie trpí nedostatkem kapitálu k pokrytí zahraniční zadluženosti, nákupu zboží, financování vývozu a vytvoření valutových rezerv nutných pro upevnění národních měn, udržování armád, vedení války a nápravy válečných škod. Snaha zemí regionu o získání kapitálu, nedostatečná kontrola finančních a podnikatelských aktivit na jedné straně a značná otevřenost i mezinárodní kontakty bank v Slovinsku, Chorvatsku a Srbsku zde vytvořily nebezpečně vhodné podmínky pro legalizaci nezákonných zisků. Zvláště v situaci, kdy jsou místní úřady ochotny přivřít oči, jestliže nutně potřebné franky, dolary, marky anebo jen pocházejí z podezřelých zdrojů - včetně obchodu s drogami. Alain Labrousse, francouzský analytik zabývající se rozbořem drogových operací, tvrdí, že jak Srbové, tak Chorvati pomocí obchodu s drogami financovali část svých vysokých válečných výdajů. Chorvati podle Labrousseho využívali krajanských komunit v Brazílii a Kanadě při obchodování s kokainem. Takto získané valuty byly potom "promývány" v Evropě a používány k nákupu zbraní. Srbové se naproti tomu zapojili do obchodu s heroinem a nezákonné zisky legalizovali prostřednictvím vlastního bankovního systému.⁹

Po rozpadu federace a vzplanutí občanské války v Jugoslávii se **Srbsko** muselo naučit žít pod tíhou hospodářského embarga. Tradiční trasy Balkánské cesty se odklonily více na sever (do Bulharska, Rumunska a Maďarska) a na jih (Řecka, Makedonie a Albánie). Před válkou uprchli i obchodníci s drogami. V Srbsku se však záhy vytvořily nové struktury, daleko diversifikovanější a výkonnější, nežli jejich předchůdci. Obchodu s drogami se zde totiž ujala srbská tajná služba, pověřená získáváním prostředků a nákupem zbraní pro konflikt v Bosně. Pro obchod s drogami a následné "praní špinavých peněz" v Evropě a na Balkáně zaktivizovala své starší mezinárodní kontakty a využila také služeb některých jugoslávských firem.

Válka vyvolala v Srbsku spotřební drogový boom. Specialista na léčbu drogových závislostí v Bělehradě dr. Militin Nančdović odhaduje, že v současné době je v zemi na heroínu na 30 tisíc lidí. Drtivá většina školáků v srbském hlavním městě užívá kanabis. Drogy jsou zde distribuovány v okolí mezinárodních hotelů "Moskva" a "Praha". Roste i místní produkce v jižní Vojvodině (kanabis) a jihovýchodním Srbsku (kanabis a mák).

Rozhodující část obchodu s drogami drží v rukou tři státní organizace: SID (informační a dokumentační služba ministerstva zahraničí), SDB (tajná policie ministerstva vnitra) a KOS (kontrašpionáž ministerstva obrany). Obchod s drogami a další výnosnou aktivitu - padělání peněz - je organizován prostřednictvím dvou prominentních osobností: Zeljka Ražnatoviće, alias Arkana, a Asanina Darka, silného kokainomana, který si nyní odpykává trest v athénském vězení. Oba tito muži jsou na seznamu osob, hledaných Interpolem. Arkan pro útěk z belgického vězení, v němž se octl za bankovní loupež a Darko za zabití svého albánského konkurenta v obchodě s drogami v Bruselu - původně agenta Sigurimi (tajné služby komunistické Albánie). Tito dva muži nebyli nikdy v Srbsku obtěžováni policií. Naopak v bělehradských kruzích se o nich hovoří jako o národních hrdinech. Arkan terorizoval v letech 1994 a 1995 obyvatelstvo Kosova v čele "Škorpiónů", ozbrojené milice oblečené ve stylu comicsové figurky "Šíleného Maxe". Řada z Arkanových "politických" obětí, byli ve skutečnosti jeho rivalové v drogovém byznysu.

Dalším významným obchodníkem s drogami v období války byl Čedomir Michajlovič, bělehradský "podnikatel" a agent SDB. Poté, co byl propuštěn z ministerstva vnitra, se Michajlovič stal významným světkem obžaloby u mezinárodního soudu v Haagu.

Výtěžky z obchodu s drogami putovaly (a putují) do Makedonie a na Kypr, které byly již v době komunismu využívány jugoslávskými tajnými službami při vývozech zbraní. Část z drogových peněz směřuje na tajná bankovní konta srbských politických stran a státních organizací. Tyto prostředky jsou pak dále využívány k nákupu zbraní, především v Rusku a financování srbského lobby v USA, Británii a Rakousku.

V **Černé hoře** je situace poněkud odlišná. V obchodě s drogami se zde angažuje především italský organizovaný zločin. Dvě odnože italské mafie, La sacra corona unita (obdoba sicilské mafie z jihoitalské Apulie) a Camorra (z oblasti Neapole), zde investují do realit a podnikání v oblasti turistiky. Zároveň přes Černou horu vybudovaly kanál pro přepravu heroinu z Turecka a Balkánu. Významnými překladišti na cestě drog se stalo Bari a malé adriatické přístavy. Z Itálie do Jugoslávie putují přes Černou horu rovněž zbraně, kokain a syntetické drogy. Tranzitní operace zde zprostředkovávají především tři mocné skupiny - Podgoričův klan, Nikšičův klan a klan ovládající vojenský přístav v Kotoru. Místní úřady zachovávají vůči pašerákům pozici mrtvého brouka a jejich aktivity v tomto ohledu jsou minimální.

Rovněž v **Bosně** narůstá produkce, obchod i spotřeba drog. Sarajevský deník Dnevi Avaz napsal 22. ledna 1996, že v některých oblastech Bosny-Hercegoviny je "každý čtvereční metr plochy osázen marihuanou". Deník dodává, že kanabis se stal "velkým byznysem" a je jako marihuana vyvážen do Chorvatska (Splitu a Záhřebu), kde je možné ho prodat za lepší cenu, než v Bosně. Zisky z tohoto obchodu jsou pak užívány k nákupu tvrdých drog, dovážených do Bosny. "Všechny cesty se sbíhají ve Splitu (jih Chorvatska) a do Mostaru", uvádí zpráva Střediska pro geopolitické sledování drog (OGD, Paříž). Mostar, hercegovské město rozdělené mezi Chorvaty a Muslimy, se stalo důležitým centrem pašování drog, které ovládají mafie řízené válečnými zbohatlíky.

V Bosně dnes existují dvě překupnické sítě - muslimská a chorvatská. Muslimská síť dodává marihuanu vedle Mostaru i do Sarajeva, Zenice, Tuzly a také do kasáren mezinárodních sil IFOR, dohlížejících na dodržování Daytonských mírových dohod. Za šefa této sítě označil sarajevský deník Ljiljan bývalého bosenského ministra vnitra Bakira Alispahiče. Tento muž vytvořil během konfliktu za finanční pomoci Íránu "humanitární databázi" na podporu obětí války. Pod jejím krytím se však věnoval budování rozsáhlé muslimské sítě distribuce drog, která zasahuje do řady zemí Evropy a do USA.

V rámci chorvatské sítě je neaktivnější skupina v Mostaru vedená "Stelou" Antem Martinovičem a Mladenem Naletiličem, alias "Tutou", kteří představují extremistické křídlo v HDZ (vládnoucí nacionalistické straně v Chorvatsku). Generál Ante Matrinovič je zločinec, který se za války stal šéfem extrémně pravicové chorvatské milice HOS, proslulé svojí krutostí. Mladen Naletilič je původně emigrant, ustašovec - a rovněž dlouholetý spolupracovník jugoslávské tajné policie. V Mostaru se stal velitelem tzv. "trestných" milicí (kaznjenička Bojna), která vykonává pro Chorvaty "špinavou práci" a řada jejích členů jsou uživatelé drog. Bandy tohoto typu v Mostaru terorizují místní obyvatelstvo a vybírají "daně" od obchodníků a majitelů kaváren. Stelova a Tutova skupina skupina má odnože v chorvatském hlavním městě Záhřebu a v Severní Americe.

"Klany" organizovaného zločinu uplatňují svou moc v Mostaru beztrestně, před očima bezmocné evropské policie, která je omezena ve svých pravomocích mandátem umožňujícím pouze účast na budování místní policie a dohled nad ní. Místní orgány jsou pak zkorumpované. Podle vyjádření jednoho z členů Stelovy skupiny, Bonji, pozorovateli OGD: "Dáš jim 50 marek, někdy i méně, a přivrou oči". Bandy ozbrojenců se nebojí nikoho a jsou

věrné své "vládě". Tvrdí, že jejich jednání je oprávněné a legitimní a vyplývá z jejich účasti ve válce. Myslí, že mají právo na válečnou kořist.

Mafie v Bosně považují za obrovské potenciální odbytiště jednotky IFOR a hlavně americké vojáky. V Mostaru lze dnes sehnat všechny druhy drog za podmínky, že je máte čím zaplatit: hašiš, kokain, morfium a také syntetické drogy. Smíšené chorvatsko-kolumbijské sítě, které se napojují na prodej zbraní, budují v Chorvatsku laboratoře, aby mohly vyhovět poptávce. Tyto laboratoře jsou zakládány v oblasti mezi přístavy Split a Rijeka - Pula. Příznačné je, že oba tyto přístavy sloužily za války jako hlavní kanály dodávek zbraní a vojenského materiálu ze Západní hemisféry do Chorvatska. "Brazílské a argentinské sítě zabývající se obchodem se zbraněmi nyní přecházejí na kokain", sdělil zpravodaj OGD nyní již "penzionovaný" důstojník chorvatské armády. Podobně jako v případě konfliktů v jiných částech světa, i v Jugoslávii se tedy obchod s drogami a se zbraněmi prolíná. Často se v něm angažují bývalí vojáci - příslušníci nacionalistických armád, ozbrojených milicí, Chorvati a Srbové z francouzské Cizinecké legie, "Afghánci" a příslušníci bývalé armády jugoslávské federace. Není proto překvapením, že obchod s drogami zde svojí proorganizovaností často připomíná dobře fungující vojenskou operaci.

Konec nepřátelství v Bosně, ukončení srbského embarga a znovuotevření dálnice Bělehrad - Záhřeb, poskytuje této "mladé" generaci obchodníků s drogami na Balkáně nové možnosti v dopravě jejich "zboží" do celého světa. Drogové mafie jsou propojeny s nejvyššími vládnoucími kruhy zemí bývalé Jugoslávie a operují pod rouškou legálního podnikání. Jejich profesionalita je již dnes často srovnatelná snad jen s profesionalitou státních tajných služeb. Pro okolní svět, zejména pro Evropu, představují obrovské nebezpečí.¹⁰

Vedle post-Jugoslávců však na Balkáně vstoupil v první polovině 90. let do drogového byznysu i další razantní fenomén - **Albánské klany**.

Po desíti měsících koordinované spolupráce mezi makedonskou a italskou policií vyvrcholila v květnu roku 1994 rozsáhlá operace, nazvaná "Makedonie". Jejím výsledkem byl úlovek v podobě 42 kilogramů heroinu vyrobeného v Turecku a směřujícího přes Balkán do Itálie. Ministerstvo vnitra Makedonie oznámilo, že od počátku roku zadržely jeho složky 68 kilogramů heroinu, vyrobeného v Turecku a směřujícího na Západ. K nejvýznamnějším záchytům došlo na hranici s Albánií. Mezi zadrženými výrazně převládali etničtí Albánci ze Srbska (Kosovští Albánci) a z vlastní Albánie.

Rovněž ve Švýcarsku, Německu a ostatních zemích střední Evropy v posledních třech letech počet Albánců zadržených v souvislosti s drogami prudce vzrostl. V prosinci 1994 bylo ve francouzském Annecy zatčeno 12 překupníků drog, z nich 5 Kosovských Albánců. Pokoušeli se převézt 18 kg heroinu. Počátkem roku 1995 byl na hranici Lichtenštejnska zadržen Makedonec, žijící trvale ve Švýcarsku. Při návratu z makedonské Skopje převážel ve svém voze ukrytých 30 kilogramů heroinu. Pouze během prosince 1994 bylo ve Švýcarsku pro drogové delikty zadrženo 120 Albánců z Kosova, Albánie a Makedonie. Albánci zde vytlačili z drogového trhu turecké syndikáty. Pašeráci drog přitom využívají své krajany, žijící ve Švýcarsku a Německu jako kurýry. Podle Bernarda Soldiniho, zástupce šéfa protidrogového oddělení v Laussane, dnes sedmdesát procent veškerého heroinu přechází do Švýcarska přes albánský kanál. V Německu se Albánci dělí o drogový byznys s Turky.¹¹

Když počátkem 90. let přichaly tisíce Albánců před komunistickou diktaturou ze země, rozhodli se mnozí z nich pro Švýcarsko. Prvního "drogového" poučení, tedy jak s drogami obchodovat, se jim dostalo od krajanů z jugoslávského Kosova. Po celé Albánii se pak začaly šířit pověsti o "bohatství, které člověku může snadno spadnout do klína". Do Švýcarska i dalších zemí Evropy začali za obchodem s drogami odcházet další a další mladí Albánci. V drogovém "podnikání" se mimořádně "osvědčili". Tři roky "dělání byznysu" v západní Evropě jim zpravidla stačí k tomu, aby si po návratu do Albánie mohli pořizovat luxusní vily

s bazény a osobní vozy. Mezinárodní drogové kruhy dnes Albánců a jejich země hojně využívají k přepravě drog z Kavkazu a Turecka na Západ.¹²

Příznačný pro Albánce je sklon vytvářet zločinecká seskupení na klanovém základě. Skupinu často tvoří blízcí příbuzní - bratři, bratrance, strýci. Ženy nebývají do zločinů zasvěcovány, neoperují v gangu. Dalším jevem je sklon k izolaci od ostatních zločineckých komunit. Kromě obchodu s drogami se často věnují i dalším aktivitám - organizování prostituce a vyděračství, padělání dokladů, krádežím aut.

Zásilky drog, zadržené v různých zemích Evropy pocházejí nejčastěji z Pristiny, (hlavního města Kosova), Skopje (hlavního města Makedonie) a Skordy, (významného městského centra na severu Albánie).¹³ Dvě pohraniční města - Vratnica na makedonské straně a Biastica na kosovské straně, ležící blízko sebe, se stala významnými středisky albánských pašeráckých klanů. Zprávy hovoří rovněž o malém městě Aveliki Trnovac ve vlastním Srbsku, osídleném Albánci, jako místě, odkud je albánský obchod s drogami řízen.¹⁴ V "Grand Hotelu" ve Skopje je podle zpráv z počátku roku 1995 celé hotelové patro rezervováno pro novou mafiánskou elitu, která se obléká u Armaniho, jezdí po městě v mercedesech, a využívá diskrétních služeb osobních strážců vyzbrojených samopaly.¹⁵ Kromě tradičního zdroje, Turecka, se stále více rozvíjí přísun heroínu z konkurenční kavkazské oblasti.¹⁶ Albánci přitom mají vůči tureckým syndikátům dvě výhody - nepřátelství panující mezi arménskou a gruzínskou mafií proti tureckým soupeřům a schopnost platit za drogy přímo zbraněmi. V Evropě k tomu přibývá ještě třetí výhoda - tradiční německá xenofobie, díky které je každý Turek považován za potenciálního pašeráka drog. Prostředky z pašování drog, končící v kapsách kosovských Albánců, jsou často používány k financování lokálních konfliktů. Nemálo z nich považuje tuto práci za vlasteneckou povinnost. Jedná se zejména o snahy nastolit "Velkou Albánii" - svrchovaný stát Albánců, doposud žijících rozděleně na územích třech států - Albánie, Makedonie a Srbska. Tato myšlenka znovu ožila po rozpadu Jugoslávie.¹⁷

Mimo jugoslávské území působí výborně vybavené a zorganizované skupiny jugoslávských obchodníků s narkotiky vedle Švýcarska a Německa zejména v Dánsku, Lucembursku, Maďarsku, Polsku a Bulharsku. Značně znepokojující je jugoslávská schopnost úspěšně distribuovat drogy v zemích východní Evropy, včetně České republiky, s nimiž mají Jugoslávci na rozdíl od svých tureckých a jiných konkurentů již dlouholeté kontakty. Jednotlivé skupiny převozců a distributorů narkotik se spojují do obchodních syndikátů a často působí v úzkém kontaktu se západoevropskou mafií. Ilegální drogová síť tak stále výrazněji získává mezinárodní charakter.

Hlavní trasy na ČR

Přibližně 1400 tun drog ročně se podle odhadů nizozemských odborníků dostává na evropské trhy šesti nově vytvořenými trasami.¹⁸ Jedná se samozřejmě pouze o hypotetický výpočet, protože trasy se podle momentální situace pružně mění. Přesnější by proto bylo hovořit o určitých "tazích" ve směru na Evropu.

Před vypuknutím konfliktu v Jugoslávii byly drogy do západní Evropy převáženy především přes Chorvatsko a Slovinsko. 28. června 1991 byla při ozbrojené srážce mezi slovinskými místními jednotkami a jugoslávskou lidovou armádou zapálena celnice Bleiburg - Grablach a ostatní celnice obsazeny tanky. Nejdůležitější hraniční přechody byly uzavřeny a tradiční spojení přetřháno. Již delší dobu používané objíždky přes Rumunsko, Bulharsko, Maďarsko, Českou republiku a Slovenskou republiku nabyly na významu.¹⁹

Ve spojitosti s Českou republikou jsou citovány zejména tři směry "balkánské stezky": Istanbul - Kapitan Andrejevo (Bulharsko) - Bukurešť (Rumunsko) - Budapešť (Maďarsko) - Bratislava (Slovensko) - Praha (Čechy) - Waidhaus (Německo) --- západní Evropa

Istambul (Turecko) - Sofie (Bulharsko) - Bělehrad (Srbsko?) - Budapešť (Maďarsko) - Bratislava (Slovensko) - Praha (Čechy), Furth (Německo) --- západní Evropa,

Samsun/Istambul (Turecko) nákladním člunem (Černé moře), Konstanca (Rumunsko), Maďarsko, Slovensko, Čechy, Německo, Holandsko, atd.²⁰

Příznačné pro Balkánskou cestu je, že v jejím rámci narůstá dělba práce. Po přechodu maďarských hranic mezinárodní obchodníci s drogami, nejčastěji Turci a Albánci, angažují slovenské, polské, maďarské a také české kurýry, kteří v jejich službách zajišťují přepravu zásilek dále do Evropy. Zvyšující se počet záchytů na Balkánské cestě totiž donutil obchodníky s drogami k určitým změnám taktiky: vypravují větší zásilky, které se cestou (pravděpodobně ještě před příjezdem do regionu SVE) rozdělí na menší zásilky a ty se opět dělí na již konkrétní dodávky jednotlivým cílovým odběratelům. Toto druhé přerozdělování probíhá v poslední době stále častěji na území Slovenska, Maďarska a České republiky. Do přepravy těchto "malých" zásilek jsou pro snížení nápadnosti zapojeni občané té země, kde došlo k přerozdělení. Část takto přepravovaného heroinu bývá určena i pro trh tranzitující země. Další "novinkou" je i využívání autobusů cestovních kanceláří pro pašování drog, kdy je přepravováno až několik desítek kilogramů v jedné zásilce. Do této činnosti jsou zapojeni i čeští přepravci. Přeprava drog v nákladních vozidlech TIR na Balkánské cestě ovšem i nadále dominuje.²¹

Množství drog, které přecházejí po severní balkánské trase přes území naší republiky je nemožné přesněji určit. Podle Heriberta Baumanna z Německého celního kriminálního úřadu bylo na tomto tahu během posledních pěti let odhaleno více než půl stovky velkých případů pašování drog. Největším doposud nalezeným množstvím byla 300 kg 80 procentního heroinu (v roce 1994 bylo na balkánské trase celkem zadrženo 1,78 tuny heroinu v nákladních automobilech, 789 kilogramů v osobních vozech a 270 kilogramů v autobusech).²²

Již dnes se ukazuje, že hlavní tok drog, putujících po Balkánské cestě, bude perspektivně směřovat více na jih - vysoká frekvence záchytů je zaznamenávána v maďarsko-rakouském pohraničí a také ve středomořských státech. V souvislosti s ukončením války v bývalé Jugoslávii a následnou sociální a ekonomickou nestabilitou v těchto zemích je rovněž možné očekávat obnovu řady tras, vedoucích přes tuto tradičně tranzitní oblast na Západ. Oslabení tranzitů na Balkánské trase však pro ČR ani zdaleka nebude oslabení drogového problému jako takového. Vývoj v posledních třech letech jasně prokazuje rychlý přechod ČR z tranzitního prostoru přepravy heroinu v prostor cílové distribuce. Změny na Balkánské trase se nás proto v budoucnosti budou ještě bytostněji dotýkat.

POZNÁMKY

1) citováno podle Claire Stirling, *Octopus: The Long Reach of the International Sicilian Mafia*, N.Y. 1990, s. 160, MacDonald, Scott B.: *Money Laundering in Eastern Europe: a New Frontier*, *Utterworths Journal of International Banking and Financial Law*, July 1992, s.326-328, s.327

2) Nožina, M.: *Drogy a peníze*, *Mezinárodní politika*, 7/93 s. 13

3) Nožina, M.: *Drogy a peníze*, c.d.,... s. 13

4) ČTK, *Monitor*, 6.1.1995

5) ČTK *Monitor*, 6.1.1995

6) *Práce* 6.6.1994

7) Koutouzis, Michael: *Drogues a l'Est: logique de guerres et de marché*, *Politique étrangère*, 1/1995, s. 233-244, s. 237

8) *Géopolitique des drogues 1995. Rapport annuel de l'OGD*, Paris 1995, s. 251-252

- 9) Nožina, M.: Drogy a peníze, s. 14, podle interview s Alainem Labroussem, které zpracoval Vincent Hueux: Alerte Drogue: les nouveaux trafiquants, L'Express, March 13, 1992, vlastní interview s A.L., Praha - říjen 1995, Paříž - červenec 1996
 - 10) Bosnia-Herzegovina: Federating Criminal - Political Networks, The Geopolitical Drug Dispatch, No 56 - June 1996, s. 1-4, Serbia: The Three State Pillars of the Drugs Trade, The Geopolitical Drug Dispatch, No 58 - August 1996, s. 1-3
 - 11) Koutouzis, M.: Drogues de l'Est, c.d., s. 238, LN 8.12.1993, The Economist, October 29th, 1994, s. 43
 - 12) ČTK 7.7.1996 - servis, Monitor
 - 13) Koutouzis, M.: Drogues de l'Est, c.d., s. 238
 - 14) The Economist, 29.10. 1994, s. 43
 - 15) Koutouzis, M.: Drogues de l'Est,c.d., s. 238
 - 16) The Economist, 29.10.1994, s. 43
 - 17) Koutouzis, M.: Drogues de l'Est, s. 239-240
 - 18) LN, 8.12. 1993
 - 19) Wegner,W.: Balkánská trasa - hlavní trasa pašování heroinu, Srpen 1991, Celní vyhledávací úřad bad Reichenhall (nepublikováno) s. 48
 - 20) Interpol, La Route des Balkans, Augmentation du trafic d'heroine d'Asie du Sud-Ouest a destination de l'Europe (1986-1990), Interpol, janvier 1991, s.4-5, konference Interpolu v Římě, s. 4-5
 - 21) Hungary: The Slovak and Slovenian Heroin Routes, The Geopolitical Drug Dispatch, No 48 - October 1995, s. 5
 - 22) ČTK, 9.3.1995
- Použit materiál z připravované knihy Svět drog v Čechách

KNIŽNÍ ZPRAVODAJ.

Miroslav Nožina: Svět drog v Čechách, nakladatelství KLP, Praha 1996

Drogový problém, s nímž se zvláště v posledních letech stále obtížněji potýkáme, k nám nepřišel z neznáma. Má své hluboké historické, sociální i geopolitické kořeny. Při jeho hlubším studiu nalézáme často řadu překvapivých souvislostí, které pevně propojují naši současnost s hlubokou minulostí, náš mikrosvět s děním na této planetě. S překvapením zjišťujeme, že mnohé z toho, co dnes musíme řešit, už tady někdy bylo, že se vlastně mnohdy jen opakuje "stará historie", oblečená do novodobého hávu. Stejně tak má náš domácí vývoj řadu lokálních zvláštností - na druhé straně se však potýkáme s mnoha jevy, které se již odehrály, anebo se právě odehrávají, v jiných zemích, jiných částech zeměkoule.

Publikace "Svět drog v Čechách" je prvním monografickým zpracováním tématu zneužívání drog v českých zemích. Jejím vůdčím tématem je snaha o pochopení úlohy drog v naší společnosti a definování českého drogového problému ve vztahu k okolnímu světu. Při sestavování monografie autor využil podkladový materiál shromážděný při práci na dvou výzkumných projektech - "Česká republika ve světě drog" a "Mezinárodní organizovaná kriminalita", řešených na půdě Ústavu mezinárodních vztahů v Praze v letech 1993 - 1996. Vycházel přitom jak z rozsáhlé literatury a archivních pramenů, tak i vlastního terénního výzkumu. Kniha je přes svoji obsahovou náročnost psána srozumitelnou formou a navíc doplněna obsáhlou kasuistikou, která její čtivost dále zvyšuje. V prvním bloku je zpracován i stručný úvod do teorie a systému drog. Vznikla tak publikace, která je vhodným průvodcem pro všechny, kdo se chtějí s drogovou problematikou hlouběji seznámit.

OBSAH

I. ÚVODEM

II. DROGOVÁ TEORIE

ZÁKLADNÍ POJMY

DROGOVÉ SPEKTRUM

1. OPIÁTY

2. STIMULAČNÍ DROGY (PSYCHOSTIMULANCIA)

3. KANABIS A JEHO DERIVÁTY

4. HALUCINOGENY, MESKALIN - PSILOCYBIN - LSD

5. TĚKAVÉ LÁTKY - INHALANTY

6. SYNTETICKÁ NARKOTIKA VYUŽÍVANÁ V LÉČBĚ

(Od drogy k léku)

7. ZNEUŽÍVÁNÍ LÉKŮ

(Od léku k droze)

III. DROGOVÁ HISTORIE

1. ZNEUŽÍVÁNÍ DROG V ČESKÝCH ZEMÍCH ZA RAKOUSKO - UHERSKA A V PŘEDVÁLEČNÉM ČESKOSLOVENSKU

Uživatelé

Podloutníci a překupníci

Z policejního archívu

Drogy v legislativě před 2. světovou válku

2. DROGOVÝ PROBLÉM V OBDOBÍ MEZI 2. SVĚTOVOU VÁLKOU A LISTOPADEM 1989

SITUACE VE SVĚTĚ

Celosvětový boj proti drogám

DROGY V SOCIALISTICKÉM ČESKOSLOVENSKU

Drogy v rukou tajných služeb

Výpravy do podvědomí

Drogy na hranicích

Domácí vývoj

Klasické drogy

Čichání prchavých látek

Zneužívání léků

Počty toxikomanů

Jednotlivci a party

Drogy ve vězení

Boj proti drogám a drogová kriminalita

Stav legislativy

Léčba

Prevence

III. DROGY DNES

1. SVĚT DROG 90. LET

Evropské drogové spektrum

Nástup drog v prostoru středovýchodní Evropy (SVE)

2. DROGOVÉ CESTY

Balkánská trasa

Zlatý půlměsíc

Turecká křižovatka

Nebezpečný Balkán
Hlavní trasy na ČR
Drogový problém v jihovýchodní Asii a prostor SVE
Zlatý trojúhelník
Trasy ve směru na Evropu
Cesty kokainu
Situace v producentských oblastech
Drogy a stát
Evropský obchod s kokainem
Letecká křižovatka
Africká spojka
Středomořská drogová síť
Nástup drog v postsovětském prostoru
Drogy v SNS
Cesty z východu
Holandská cesta
Drogoví kurýři
Celní záchyty

3. ČESKÁ DROGOVÁ SCÉNA 90. LET

Vývoj drogového spektra
Drogová statistika
Profil toxikomanů
Drogový slang
Specifická prostředí šíření toxikomanie
Drogy na základních školách
Drogy mezi středoškoláky
Drogy ve vězení
Drogy v armádě
Drogy v prostředí Romů
Drogový trh
Domácí drogy a výrobci
Drogy ze zahraničí
Drogové exporty
Drogy a organizovaný zločin
Drogy a peníze

Drogová legislativa
Drogová kriminalita
Drogy a stát
Redukce nabídky
Redukce poptávky
Drogy ve společnosti

IV. ZÁVĚR

POZNÁMKY

LITERATURA A PRAMENY

SUMMARY

Kontaktní adresa: Nakladatelství KLP, Na Hubálce 7, 169 00, Praha 6,

NENIČ SVÉ CHYTRÉ TĚLO

Claire Raynerová

Publikace je velice zdařilým dílem uvedené autorky, která živým a velice srozumitelným způsobem děti seznamuje s rizikem zneužívání legálních i nelegálních návykových látek. V této souvislosti se malý čtenáři názorně a nápaditě seznamují se stavbou a základními funkcemi lidského těla a prostřednictvím předkládané problematiky se učí vážit si "zdraví" jako významné životní hodnoty. A jak se tato publikace dostala mezi děti do České republiky?

Když jsem před lety přijela do Prahy vyučovat angličtinu, přivezla jsem si různé publikace, mezi nimi i knížku *DON'T SPOIL YOUR BODY BOOK* od Claire Raynerové a Tonyho Kinga. Tenkrát jsem ještě netušila, jak je publikace vzácná. Upozornila mě na to teprve dvanáctiletá holčička, kterou jsem učila angličtinu. Když jsme spolu knížku dočetli, Andulka si nahlas povzdechla: "Škoda, že to není v češtině, to bychom ve škole potřebovali!" A tak se zrodila myšlenka knížku přeložit a nabídnout zdejším dětem.

Před pětadvaceti lety prožívaly Spojené státy období podobné tomu, které tady s drogami prožíváme my dnes. Tenkrát tam, stejně jako zde nyní, nebyli rodiče ani učitelé dostatečně informováni, děti se drog nebály lačně braly to, co jim bylo nabízeno. Následovala dlouhá a bolestivá cesta k poznání. Moc bych si přála, aby v mé rodné zemi byla tato cesta kratší a méně obtížná.

Dlouhou řadu let jsem žila v Chicagu, vychovávala svých šest dětí a netušila, jakým nebezpečím jsou drogy, dokud se tento problém nedotkl i naší rodiny. Nejstarší syn, hodný a citlivý chlapec, se skoro stal obětí toho zla. Zachránil se a stal se z něho mimořádný člověk. Spokojenost a smysl života nachází v pomoci těm, kteří se se závislostí na drogách potýkají.

Předností posuzované publikace (obsahové vymezení, jazykové zpracování) vidí Dr. Hana Pernicová, pracovnice Výzkumného ústavu pedagogického, především v těchto rovinách:

- Zpracovaná problematika zneužívání návykových látek odpovídá věku dětí, pro který je určena (9-11).
- Obsah učebního textu (jednotlivé kapitoly) plně koresponduje s kmenovým učivem základního vzdělávání na 1. stupni ZŠ - **Oblast zdravého životního stylu /Výchova ke zdraví/ Prevence zneužívání návykových látek**, a proto může být velice dobře využitelný **v předmětech prvouky a přírodovědy**, ve kterých je výchova ke zdraví rozpracována v učebních osnovách.
- Publikace a její možné využití ve vzdělávání žáků 1. stupně základní školy může významným způsobem přejímat práci s vrstevnickými **peer - modely** na 2.stupni základní školy.
- Autorka publikace se pouze nezaměřuje na jednostranné předávání informací o škodlivosti zneužívání návykových látek, ale předává žákům cenné informace a návody, jak si zachovat zdravé tělo.
- Systematická práce s učebním textem je předpokladem vytváření žádoucích postojů u dětí 1. stupně ZŠ v oblasti zdravého životního stylu (odmítání návykových látek a prosazování pozitivních alternativ při využívání volného času) .
- Text může pomoci i rodičům, kteří mají problémy otevřeně hovořit se svými dětmi o kouření, zneužívání alkoholu a nelegálních drog.

Práce s učebnicí přináší dětem mnoho informací nejen slovem, ale i zdařilými názorovými ilustracemi. Jsem si jista, že po knížce sáhnou se zájmem i dospělí. Dává jim totiž bezprostřední návod k tomu, jak svým " potomkům " srozumitelně vysvětlit, že návykové látky způsobují člověku mnoho nesnází.

Překladatelka knihy, p. Pavla Šulcová věnuje české vydání této knihy všem rodičům, aby jim pomohla ušetřit si utrpení, jakým sama procházela.

Zároveň ji věnuje všem dětem. Byla by moc ráda, kdyby pochopily, jak je život vzácný. Že radostné vzrušení mohou nalézt v přírodě kolem sebe a mír a klid ve své duši.

Z. Kašparová

H. Pernicová

Nyní už rozumíme nebezpečí
kouření, chemikálií, alkoholu a drog.

